

МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«ЄВРОПЕЙСЬКА МЕДИЧНА ШКОЛА»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІНІ «ЄМШ»
к.м.н. доцент Д.А. Александріна

« 30 » 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА

Підготовки	другого (магістерського) рівня
Галузі знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальності	222 «Медицина»

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Навчально-науковий інститут «Європейська медична школа», кафедра клінічних дисциплін з курсами внутрішніх хвороб, хірургії, педіатрії, акушерства і гінекології

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Загородний М.І. д.м.н., доцент кафедри клінічних дисциплін з курсами внутрішніх хвороб, хірургії, педіатрії, акушерства і гінекології, Нечипоренко В.І. викладач кафедри клінічних дисциплін з курсами внутрішніх хвороб, хірургії, педіатрії, акушерства і гінекології.

Схвалено на засіданні кафедри клінічних дисциплін з курсами внутрішніх хвороб, хірургії, педіатрії, акушерства і гінекології Протокол № 1 від « 23 » 08 2022 року

Завідувач кафедри

Бабенков Г.Д.

Затверджено на засіданні Вченої ради ННІ «Європейська медична школа»

Протокол № 1 від «29» 08 2022 року.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: 21	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна
Модулів:3	Спеціальність: 222 «Медицина»	Рік підготовки
Змістових модулів:14		4-5-6й
Загальна кількість годин: 630		Семестр
		7-8-9-11-12 й
	Освітній рівень: магістерський	Лекції
		60 год.
		Практичні
		379 год.
		Самостійна робота
		191 год.
		Вид контролю:
		Екзамен

2. Мета, очікувані результати навчання та критерії оцінювання результатів навчання

Мета. Формування здатності застосовувати набуті знання, уміння, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря в галузі охорони здоров'я, сфера застосування яких передбачена визначеними переліками синдромів та симптомів захворювань, невідкладних станів та захворювань, що потребують особливої тактики ведення пацієнтів; лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій.

Згідно з вимогами ОПП дисципліна забезпечує набуття студентами *компетентностей*:

Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК-2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК-3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК-4	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
ЗК-5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК-6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК-7	Здатність працювати в команді.
ЗК-8	Здатність до міжособистісної взаємодії.
ЗК-10	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
ЗК-11	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК-12	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
Фахові компетентності (ФК)	
ФК-1	Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
ФК-2	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
ФК-3	Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
ФК-4	Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань.

ФК-5	Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань.
ФК-6	Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.
ФК-7	Здатність до діагностування невідкладних станів.
ФК-8	Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.
ФК-10	Здатність до виконання медичних маніпуляцій.
ФК-11	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
ФК-15	Здатність до проведення експертизи працездатності.
ФК-16	Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.
ФК-17	Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.
ФК-18	Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.
ФК-19	Здатність до організації та інтеграції надання медичної допомоги населенню та проведення маркетингу медичних послуг.
ФК-20	Здатність до проведення епідеміологічних та медикостатистичних досліджень здоров'я населення; обробки соціальної, економічної та медичної інформації.
ФК-21	Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
ФК-23	Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.
ФК-24	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
ФК-25	Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.
Програмні результати навчання(ПРН)	
ПРН-1	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
ПРН-3	Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.
ПРН-4	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
ПРН-5	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.

ПРН-6	Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2).
ПРН-7	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).
ПРН-8	Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
ПРН-9	Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вмти обґрунтувати персоналізовані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.
ПРН-10	Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
ПРН-14	Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомоги при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.
ПРН-16	Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.
ПРН-17	Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
ПРН-18	Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.
ПРН-19	Планувати та втілювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення.
ПРН-21	Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
ПРН-22	Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.

ПРН- 23	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.
ПРН- 24	Організувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
ПРН- 25	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.
ПРН- 27	Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів.
ПРН- 28	Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки.

Результати навчання:

знати:

- Стандартні схеми опитування та клінічного обстеження пацієнта із захворюваннями у клініці внутрішньої медицини
 - Провідні клінічні симптоми або синдроми захворювань у клініці внутрішньої медицини
 - Критерії попереднього діагнозу захворювань у клініці внутрішньої медицини
 - Діагностику захворювань у клініці внутрішньої медицини
 - Необхідні обов'язкові та додаткові (лабораторні та інструментальні) методи дослідження та їх діагностичне значення
 - Диференційну діагностику захворювань у клініці внутрішньої медицини
 - Критерії клінічного діагнозу захворювань у клініці внутрішньої медицини
 - Необхідний режим праці, відпочинку та харчування хворих із захворюваннями у клініці внутрішньої медицини
 - Принципи та характер лікування захворювань у клініці внутрішньої медицини
 - Алгоритми та стандартні схеми лікування захворювань у клініці внутрішньої медицини
 - Критерії діагностики невідкладних станів при захворюваннях у клініці внутрішньої медицини
 - Тактику та надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах при захворюваннях у клініці внутрішньої медицини
 - Алгоритми виконання медичних маніпуляцій
 - Первинну та вторинну профілактику, прогноз та працездатність хворих із захворюваннями у клініці внутрішньої медицини
 - Медичну документацію, в тому числі електронні форми
 - Систему офіційного документообігу в професійній роботі лікаря, включаючи сучасні комп'ютерні інформаційні технології
 - Етичні принципи при роботі з пацієнтами
 - Принципи професійної та академічної доброчесності.

вміти:

- Збирати скарги, анамнез захворювання та життя, оцінювати клінічні дані
- Виділяти провідний клінічний симптом або синдром
- Встановлювати попередній діагноз захворювання у клініці внутрішньої медицини
- Призначати лабораторні та інструментальні (обов'язкові та додаткові) методи дослідження пацієнтів із захворювання у клініці внутрішньої медицини і аналізувати їх результати
 - Проводити диференційну діагностику захворювань у клініці внутрішньої медицини
 - Встановлювати клінічний діагноз захворювання у клініці внутрішньої медицини на основі аналізу отриманих даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики

- Визначати необхідний режим праці, відпочинку, харчування пацієнтів із захворюваннями у клініці внутрішньої медицини
- Визначати принципи та характер лікування (консервативне, оперативне) хворих із захворюваннями у клініці внутрішньої медицини, враховуючи вік пацієнта, на підставі клінічного діагнозу за існуючими алгоритмами та стандартними схемами
- Проводити первинну та вторинну профілактику захворювань у клініці внутрішньої медицини
- Визначати працездатність і оцінювати прогноз хворих із захворюваннями у клініці внутрішньої медицини
- Діагностувати невідкладні стани
- Визначати тактику та надавати екстрену медичну допомогу при невідкладних станах захворювань у клініці внутрішньої медицини
- Виконувати медичні маніпуляції
- Вести медичну документацію, в тому числі електронні форми
- Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерел, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію
- Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я
- Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами
- Дотримуватися професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

МОДУЛЬ 1/ 4 КУРС ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА

(В тому числі ендокринологія; гематологія; пульмонологія; гастроентерологія)
300 год/10 кредитів (лекції – 40 год, практичні заняття – 149 год, СРС– 111 год)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ОСНОВНИХ ЕНДОКРИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Тема 1. Цукровий діабет, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, діагностика.

Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Критерії діагностики. Диференційна діагностика. Клінічна симптоматика.

Тема 2. Цукровий діабет тип 1 та тип 2, сучасні методи терапії.

Визначення та основна характеристика різних типів цукрового діабету.

Стратегія і тактика лікування цукрового діабету. Сучасні методи терапії цукрового діабету.

Тема 3. Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету.

Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету. Невідкладна допомога. Особливості перебігу цукрового діабету у вагітних. Особливості перебігу та лікування у хірургічних хворих.

Тема 4. Йододефіцитні захворювання щитоподібної залози. Гіпотиреоз та тиреоїдити. Класифікація, діагностика, клініка, лікування.

Визначення та основна характеристика йододефіцитних станів. Ознаки ендемічної місцевості за ВООЗ. Клініка, діагностика, лікування і профілактика.

Гіпотиреоз та тиреоїдити, тактика ведення.

Тема 5. Тиреотоксикоз. Рак щитоподібної залози. Захворювання прищитоподібних залоз.

Визначення, діагностика, лікування. Пре ракові стани. Тактика ведення хворих з раком щитоподібної залози. Основні симптоми захворювань прищитоподібних залоз, діагностика, лікування. Невідкладна допомога при гострих і хронічних ускладненнях.

Тема 6. Захворювання надниркових залоз. Гормонально-активні пухлини надниркових залоз.

Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Критерії діагностики та лікування.

Особливості ведення пацієнтів з гормонально-активними пухлинами надниркових залоз.

Тема 7. Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи. Ожиріння. Захворювання статевих залоз.

Визначення, діагностика та диференційна діагностика. Особливості терапії при захворюваннях гіпоталамо-гіпофізарної системи. Класифікація ожиріння та його наслідки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ОСНОВНИХ ХВОРОБ КРОВІ ТА КРОВОТВОРНИХ ОРГАНІВ

Тема 8. Гемофілії та тромбоцитопенічна пурпура

Визначення. Етіологія та патогенез, основні клінічні синдроми. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика кровотеч. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 9. Анемії

Постгеморагічна, залізодефіцитна, В₁₂-дефіцитна, фолієводефіцитна, апластична, гемолітична. Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Механізми внутрішньосудинного та внутрішньоклітинного гемолізу. Особливості клініки та лабораторної діагностики різних форм. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування різних форм анемій. Переливання компонентів крові та кровозамінників. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 10. Гострі лейкемії

Визначення. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Класифікація. Основні клініко-гематологічні синдроми. Клінічні прояви. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Підтримуюча терапія. Трансплантація кісткового мозку. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 11. Хронічні лейкемії

Визначення хронічної мієлоїдної лейкемії, хронічної лімфоїдної лейкемії, мієломної хвороби, справжньої поліцитемії. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Класифікація. Основні клінічні прояви та клініко-гематологічні синдроми. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Трансплантація кісткового мозку. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ОСНОВНИХ ХВОРОБ ОРГАНІВ ДИХАННЯ

Тема 12. Хронічне обструктивне захворювання легень

Визначення. Значення паління, екологічних, професійних факторів та інфекції у розвитку хронічного обструктивного захворювання легень. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження залежно від стадії (ступеня тяжкості). Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Імунопрофілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 13. Бронхіальна астма

Визначення. Етіологія, особливості патогенезу. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Невідкладна допомога при важкому загостренні бронхіальної астми. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 14. Пневмонія

Визначення. Етіологія. Класифікація. Клінічні прояви і особливості перебігу в залежності від збудника. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення (гострий респіраторний дистрес-синдром, деструкція легеневої тканини, гостра дихальна недостатність та інші). Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 15. Плеврит

Визначення. Етіологічні фактори. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Показання до плевральної пункції та дренивання плевральної порожнини. Лікування. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 16. Інфекційно-деструктивні захворювання легень.

Бронхоектатична хвороба

Визначення. Фактори ризику абсцесу, гангренозного абсцесу та гангрен легень. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення бронхоектатичної хвороби. Фактори, які сприяють розвитку. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 17. Дихальна недостатність

Визначення. Класифікація. Причини виникнення. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика, дослідження функції зовнішнього дихання, газів артеріальної та венозної крові, показників кислотно-основного стану крові. Диференційний діагноз. Лікувальна тактика. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4 ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ОСНОВНИХ ХВОРОБ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ

Тема 18. Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба

Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Ерозивна та неерозивна ГЕРХ. Клінічні прояви залежно від варіанту та стадії. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагнозу, диференційний діагноз. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика.

Тема 19. Диспепсія. Хронічний гастрит

Визначення диспепсії. Етіологія та патогенез. Роль Н. pylori у виникненні гастродуоденальної патології. Класифікація. Недосліджена та функціональна диспепсія. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Сучасні підходи до лікування функціональної диспепсії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення, етіологія та патогенез хронічних гастритів. Роль Н. pylori у виникненні хронічних гастритів. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Значення ендоскопічного (з морфологією) дослідження. Диференційний діагноз. Сучасні підходи до лікування різних типів хронічного гастриту. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 20. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки

Визначення. Основні причини пептичних виразок (Н. pylori, медикаменти та ін.). Класифікація. Клінічні прояви. Ускладнення (перфорація, penetрація, кровотеча, стеноз, малігнізація). Значення інструментальних та лабораторних методів діагностики. Методи діагностики Нр-інфекції. Диференційний діагноз. Тактика ведення хворого. Ерадикаційна терапія, контроль ефективності ерадикації. Медикаментозна терапія Нр-негативних виразок. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 21. Целіакія та інші ентеропатії

Визначення. Етіологія, патогенез. Роль непереносимості компонентів їжі, імунних факторів і ензимопатій (несприйняття лактози, фруктози, галактози та ін.). Синдроми мальабсорбції та мальдигестії. Критерії діагнозу, диференційний діагноз. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 22. Запальні захворювання кишечника. Синдром подразненої кишки

Виразковий коліт та хвороба Крона: визначення, етіологія та патогенез. Класифікація.

Особливості клінічного перебігу залежно від ступеня активності, тяжкості і фази перебігу. Лабораторна та інструментальна діагностика. Критерії діагнозу, диференційний діагноз. Кишкові та позакишкові ускладнення та захворювання, асоційовані з запальними захворюваннями кишки (токсична дилатація, перфорація, склерозуючий холангіт, спондиліт, артрити, дерматози, увеїти та ін.). Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Синдром подразненої кишки, визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви різних варіантів. Римські діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 23. Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні порушення біліарного тракту

Визначення. Етіологія, патогенез. Значення інфекції, порушень моторики та дисхолії у розвитку хронічного холециститу, холангіту та жовчнокам'яної хвороби. Класифікація. Особливості клінічного перебігу. Лабораторні та інструментальні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення жовчнокам'яної хвороби. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 24. Хронічний гепатит

Визначення. Класифікація. Роль персистенції вірусу, токсичних і медикаментозних агентів, імунних порушень та алкоголю. Методи діагностики вірусної інфекції. Аутоімунний, токсичний (медикаментозно-індукований) та хронічні вірусні гепатити. Алкогольна хвороба печінки. Основні клініко-біохімічні синдроми. Особливості клінічного перебігу та діагностики окремих форм. Диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 25. Цироз печінки

Визначення. Значення вірусної інфекції, нутритивних факторів, алкоголю, токсичних речовин, генетично детермінованих дефектів метаболізму та імунних порушень. Класифікація. Особливості клінічних проявів та діагностики різних варіантів. Диференційний діагноз. Печінкова недостатність та інші ускладнення. Диференційована терапія. Невідкладна терапія при ускладненнях. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 26. Хронічний панкреатит

Визначення. Значення різних етіологічних факторів. Класифікація. Особливості клінічного перебігу, діагностики та диференціальної діагностики залежно від форми та локалізації патологічного процесу. Ускладнення. Методи дослідження при діагностиці панкреатиту. Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

Тема 27. Принципи доказової медицини

Визначення поняття. Роль доказової медицини у сучасній клінічній практиці. Складові доказової медицини. Основні поняття клінічних досліджень. Медичний та етичний аспекти доказової медицини.

Тема 28. Діагностика та лікування захворювань внутрішніх органів у людей похилого віку

Особливості обміну речовин у похилому віку. Частота коморбідної патології у людей похилого віку. Особливості дії ліків на організм похилої людини. Особливості діагностики та лікування захворювань внутрішніх органів у похилому віці.

Тема 29. Ожиріння та його наслідки

Актуальність проблеми. Методи розрахунку надлишкової ваги (індексу маси тіла) та визначення ожиріння. Класифікація ожиріння. Основні медичні наслідки ожиріння – метаболічний синдром, цукровий діабет, серцево-судинні захворювання та захворювання шлунково-кишкового тракту. Сучасні підходи до медикаментозного та не медикаментозного лікування.

МОДУЛЬ 2/ 5 КУРС ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА

(В тому числі кардіологія, ревматологія, нефрологія)

120 год/4 кредити (лекції – 20 год, практичні заняття – 80 год, СРС– 20 год)

Змістовий модуль 1 : ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ОСНОВНИХ СЕРЦЕВО-СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Тема 1. Есенціальна артеріальна гіпертензія. Вторинні артеріальні гіпертензії.

Визначення поняття «есенціальна артеріальна гіпертензія». Роль порушень центральних та ниркових механізмів регуляції тиску, ендотеліальної функції та інших факторів. Класифікація. Клінічні прояви та дані додаткових методів дослідження. Ураження органів-мішеней. Диференційний діагноз. Стратифікація ризику. Ускладнення. Ізольована систолічна артеріальна гіпертензія. Лікування.

Ускладнені та неускладнені гіпертензивні кризи, особливості лікувальної тактики. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення поняття «вторинна артеріальна гіпертензія». Особливості клініки, діагностики ниркових (реноваскулярних, ренопаренхіматозних), ендокринних (синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, синдром Конна, дифузний токсичний зоб) і гемодинамічних артеріальних гіпертензій. Артеріальна гіпертензія при вагітності, метаболічних порушеннях (метаболічний синдром). Значення лабораторних і інструментальних методів для диференційної діагностики та верифікації діагнозу. Терапевтичне та хірургічне лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

УНІФІКОВАНИЙ КЛІНІЧНИЙ ПРОТОКОЛ ПЕРВИННОЇ, ЕКСТРЕНОЇ ТА ВТОРИННОЇ (СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ) МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ . АРТЕРІАЛЬНА ГІПЕРТЕНЗІЯ. Наказ Міністерства охорони здоров'я від 24 травня 2012 року № 384.

Тема 2. Гострі коронарні синдроми .Гострий інфаркт міокарда .

Визначення. Особливості клінічних проявів, критерії діагнозу гострого коронарного синдрому, гострого інфаркту міокарда .

Ускладнення гострого інфаркту міокарда (гостра лівощлуночкова недостатність, порушення ритму серця і провідності, розрив міокарда, гостра аневризма серця, післяінфарктний синдром Дреслера та ін.).

Лікувальна тактика в різні періоди гострого інфаркту міокарда. Показання до хірургічного лікування. Реабілітація. Первинна та вторинна профілактика.

Прогноз та працездатність при інфаркті міокарда.

УНІФІКОВАНИЙ КЛІНІЧНИЙ ПРОТОКОЛ ЕКСТРЕНОЇ, ПЕРВИННОЇ, ВТОРИННОЇ (СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ), ТРЕТИННОЇ ВИСОКОСПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ) МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ГОСТРИЙ КОРОНАРНИЙ СИНДРОМ БЕЗ ЕЛЕВАЦІЇ СЕГМЕНТА ST 2016.

Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Гострий коронарний синдром з елевацією сегмента ST», 2014

Тема 3. Атеросклероз. Хронічні форми ішемічної хвороби серця.

Визначення. Роль гіперліпідемій, загального та місцевого запалення, ушкодження судинної стінки і тромбоцитів у розвитку атеросклерозу. Фактори ризику. Особливості клінічних проявів залежно від переважної локалізації (аорта, коронарні, мезентеріальні та ниркові артерії, артерій нижніх кінцівок). Значення лабораторних, променевих та інших інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Загальні принципи лікування.

Роль атеросклерозу, дестабілізації атеросклеротичної бляшки і функціональних факторів в патогенезі різних форм ІХС. Класифікація. Особливості клінічного перебігу і діагностики різних варіантів стабільної стенокардії, гострого інфаркту міокарда. Поняття “гострий коронарний

синдром". Різні форми ІХС. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз різних форм ІХС. Безбольові форми ІХС (безбольова ішемія міокарду, післяінфарктний та дифузний кардіосклероз). Особливості клінічних проявів, критерії діагнозу.

Диференційована терапія різних форм ІХС. Терапія нападів стенокардії, гострої лівошлуночкової недостатності. Прогноз та працездатність при різних формах ІХС.

Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Профілактика серцево-судинних захворювань», Наказ МОЗ України від 13.06.2016 № 564

Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної(високоспеціалізованої) медичної допомоги "Стабільна ішемічна хвороба серця", 2016 р

Тема 4. Набуті вади серця . Вроджені вади серця.

Визначення поняття «набуті вади серця». Вади мітрального, аортального, трикуспідального клапанів. Етіологія, механізми порушень геодинаміки. Класифікація. Комбіновані мітральні та аортальні вади. Клінічні прояви. Значення неінвазивних та інвазивних методів. Диференційний діагноз. Ускладнення. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення поняття «вроджені вади серця». Дефект міжпередсердної і міжшлуночкової перегородок, відкритий артеріальний проток, коарктація аорти. Механізми порушень гемодинаміки, значення легеневої гіпертензії. Значення неінвазивних і інвазивних методів для діагностики і диференційної діагностики. Ускладнення. Синдром Ейзенменгера. Показання до хірургічного лікування. Профілактика ускладнень. Прогноз та працездатність.

Тема 5. Міокардити та перикардити. Кардіоміопатії.

Визначення. Класифікація. Етіологія міокардитів. Клінічні прояви, зміни ЕКГ, ЕхоКГ та інших променевих методів дослідження залежно від етіології і варіанту перебігу. Критерії діагнозу та диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування міокардитів. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клініки, перебігу і діагностики різних варіантів перикардитів. Методи верифікації діагнозу. Диференційний діагноз з ураженнями міокарду. Тампонада серця.

Показання до пункції перикарду, її діагностичне та лікувальне значення. Диференційована терапія різних форм із урахуванням етіологічних факторів. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення. Класифікація. Етіологія та патогенез основних видів кардіоміопатій (запальних, метаболічних, ідіопатичних). Клінічні прояви, зміни ЕКГ, ЕхоКГ та інших променевих методів дослідження залежно від етіології і варіанту перебігу. Критерії діагнозу та диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних кардіоміопатій. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Показання до трансплантації серця.

Діагностика та лікування хвороб перикарда Рекомендації робочої групи з хвороб міокарда, перикарда, ендокарда та клапанів серця/ Асоціація кардіологів України . 2016 р.

Тема 6. Легеневе серце. Тромбоемболія легеневої артерії.

Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви, зміни даних інструментальних методів дослідження у залежності від етіологічного фактора і стадії (компенсація або декомпенсація). Диференційний діагноз. Принципи диференційованого лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення. Класифікація. Фактори ризику. Патогенез порушень гемодинаміки. Клінічний перебіг різних форм. Критерії діагнозу, диференційний діагноз. Діагностичне значення змін даних інструментальних методів дослідження. Лікувальна тактика. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 7. Порушення серцевого ритму. Порушення провідності.

Визначення аритмій. Етіологія. Електрофізіологічні механізми аритмій (екстрасистолія,

фібриляція та тріпотіння передсердь, шлуночкові тахікардія та фібриляція шлуночків). Клініка, ЕКГ-діагностика та диференційна діагностика. Ускладнення. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування. Роль електроімпульсної терапії. Невідкладна терапія при пароксизмальних порушеннях ритму та раптовій зупинці серця. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення блокад. Етіологія. Класифікація. Клініка та ЕКГ-діагностика атріовентрикулярних блокад та блокад ніжок жмутка Гіса. Тактика при гострих та хронічних порушеннях провідності. Невідкладна допомога при нападах Моргань-Адамса-Стокса. Показання та принципи електрокардіостимуляції (тимчасової, постійної). Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

УНІФІКОВАНИЙ КЛІНІЧНИЙ ПРОТОКОЛ ПЕРВИННОЇ, ВТОРИННОЇ (СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ) та ТРЕТИННОЇ (ВИСОКОСПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ) МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ФІБРИЛЯЦІЇ ПЕРЕДСЕРДЬ 15.06.2016 №597

ДІАГНОСТИКА І ЛІКУВАННЯ ЕКСТРАСИСТОЛІЇ І ПАРАСИСТОЛІЇ/Асоціація артимологів. 2009 р.

ЛІКУВАННЯ ШЛУНОЧКОВИХ ПОРУШЕНЬ СЕРЦЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА РАПТОВОЇ СЕРЦЕВОЇ

СМЕРТІ /Рекомендації Асоціації кардіологів України 2009 р.

Тема 8. Серцева недостатність Нейроциркуляторна дистонія.

Визначення серцевої недостатності. Основні причини. Патогенез порушень центральної та периферичної гемодинаміки при різних формах (лівих та правих відділів серця). Роль нейрогуморальної активації та ремоделювання серця. Класифікація. Клінічні прояви та їх особливості залежно від варіанту (систолічний, діастолічний), стадії та функціонального класу. Діагностика. Значення ехокардіографії. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення нейро-циркуляторної дистонії. Етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клінічних синдромів. Критерії діагнозу, Диференційний діагноз. Диференційована терапія. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ХРОНІЧНОЇ СЕРЦЕВОЇ НЕДОСТАТНОСТІ,

Асоціації кардіологів України .2012 р.

Змістовий модуль 2: ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ РЕВМАТОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Тема 9. Анкілозивний спондилоартрит. Ревматоїдний артрит. Реактивні артрити.

Визначення анкілозивного спондилоартриту. Етіологічні фактори, патогенез. Класифікація. Клінічна картина. Значення інструментальних та лабораторних методів. Критерії діагностики. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення ревматоїдного артрити. Етіологічні фактори, патогенез. Роль порушень імунного статусу в розвитку захворювання. Класифікація та номенклатура. Клінічна картина з урахуванням активності патологічного процесу, стадії захворювання, системних проявів. Значення лабораторних та інструментальних методів для діагностики захворювання, його стадії та активності. Критерії діагностики, значення дослідження синовіальної рідини. Диференційний діагноз. Ускладнення. Стратегія лікування. Базисна терапія. Тактика лікування глюкокортикостероїдами та нестероїдними протизапальними засобами. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення реактивних артритів. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви реактивних артритів різної етіології. Синдром Рейтера, значення лабораторних і інструментальних методів діагностики. Критерії діагностики, Диференційний діагноз. Лікування, роль антибактеріальної терапії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

УНІФІКОВАНИЙ КЛІНІЧНИЙ ПРОТОКОЛ ПЕРВИННОЇ, ВТОРИННОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ), ТРЕТИННОЇ (ВИСОКОСПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ) МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

ТА МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ РЕВМАТОЇДНИЙ АРТРИТ , Наказ № 263 11.04.2014.

Вивчення : Методика проведення імунобіологічної терапії в ревматології.

Тема 10. Ревматична лихоманка .Інфекційний ендокардит.

Гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця. Визначення. Роль стрептококової інфекції та імунологічної реактивності у розвитку гострої ревматичної лихоманки. Класифікація. Клінічна картина (кардит, поліартрит, хорея, ураження шкіри). Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагностики. Диференційний діагноз Ускладнення. Лікування з урахування ступеня активності. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення інфекційного ендокардиту . Етіологія, патогенез. Особливості перебігу залежно від збудника. Діагностичні критерії. Значення лабораторних методів і ехокардіографічного дослідження в діагностиці. Диференційний діагноз. Ускладнення (серцева недостатність, емболії, абсцеси). Лікування. Режими антибактеріальної терапії. Показання до хірургічного лікування. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 11. Остеоартроз. Подагра. Визначення остеоартрозу. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина в залежності від переважної локалізації уражень. Діагностика. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення подагри. Етіологія, патогенез. Класифікація. Особливості суглобового синдрому та ураження внутрішніх органів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи диференційованого лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Вивчення нозологій: . Псевдоподагра: критерії діагнозу, диференціальний діагноз з подагричним артритом, лікування.

Тема 12. Системні хвороби сполучної тканини

Системний червоний вовчак. Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви залежно від ураження органів та систем, активності хвороби. Значення лабораторних, у тому числі імунологічних, методів дослідження. Діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Ускладнення.

Принципи лікування. Пульс-терапія. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Системна склеродермія. Визначення. Етіологічні фактори, патогенез. Класифікація. Клінічна картина залежно від ураження органів та систем. Діагностичні критерії, Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 13. Гломерулонефрити. Нефротичний синдром.

Пієлонефрити Визначення. Етіологія, роль стрептококової інфекції та імунологічних порушень в розвитку хвороби. Патогенез основних клінічних синдромів. Класифікація. Клінічні прояви та діагностика окремих форм. Диференційний діагноз. Ускладнення (еклампсія, гостра ниркова та хронічна ниркова недостатність и др.). Лікування з урахуванням морфологічного варіанту та клінічного перебігу. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Роль інфекції при запальних захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів. Первинний та вторинний пієлонефрит. Клінічні прояви. Інструментальні та лабораторні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 14. Гостра і хронічна ниркова недостатність.

Визначення. Етіологічні фактори. Патогенез уражень органів та систем, їх клінічні прояви. Поняття “хронічна хвороба нирок”. Класифікація. Клініка та зміни лабораторних показників залежно від стадії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування на різних стадіях. Нирково-замісна терапія: гемодіаліз, трансплантація нирок.

Показання та протипоказання до нирково-замісної терапії, ускладнення. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ХВОРИМ НА ХРОНІЧНУ ХВОРОБУ НИРОК V СТАДІЇ, ЯКІ ЛІКУЮТЬСЯ ГЕМОДІАЛІЗОМ АДАПТОВАНА КЛІНІЧНА НАСТАНОВА, ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗАХ. Наказ МОЗ України від 11.02.2016 № 89

ЛІКУВАННЯ МЕТОДОМ ПЕРИТОНЕАЛЬНОГО ДІАЛІЗУ ХВОРИХ НА ХРОНІЧНУ ХВОРОБУ НИРОК V СТАДІЇ АДАПТОВАНА КЛІНІЧНА НАСТАНОВА, ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗАХ. Наказ МОЗ України від 11.02.2016 № 89/

Уніфікований клінічний протокол вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Лікування пацієнтів з хронічною хворобою нирок V стадії: діагностика стану та корекція порушень фосфорно-кальцієвого обміну» Наказ МОЗ України від 11.02.2016 № 89

Уніфікований клінічний протокол вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Лікування пацієнтів з хронічною хворобою нирок V стадії з анемією» Наказ МОЗ України від 11.02.2016 № 89

Тема 15. Тубулоінтерстиціальний нефрит та амілоїдоз нирок.

Визначення тубуло-інтерстиціального нефриту. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви. Критерії діагностики та диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Невідкладна допомога при гострій нирковій недостатності. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення амілоїдозу. Етіологія, патогенез амілоїдозу. Класифікація. Клінічні прояви амілоїдозу нирок. Критерії діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

МОДУЛЬ 3/ 6 КУРС СУЧАСНА ПРАКТИКА ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

210 год/7 кредитів (практичні заняття – 150 год, СРС– 60 год)

Розділ 1. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в кардіологічній клініці»

Тема 1. Ведення пацієнта з кардіалгією.

Визначення. Роль атеросклерозу, дестабілізації атеросклеротичної бляшки і функціональних факторів в патогенезі різних форм ІХС. Класифікація. Особливості клінічного перебігу і діагностики різних варіантів стабільної стенокардії, гострого інфаркту міокарда. Поняття “гострий коронарний синдром”. Різні форми ІХС. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз різних форм ІХС. Ускладнення гострого інфаркту міокарда (гостра лівошлуночкова недостатність, порушення ритму серця і провідності, розрив міокарда, гостра аневризма серця, післяінфарктний синдром Дреслера та ін.).

Безбольові форми ІХС (безбольова ішемія міокарду, післяінфарктний та дифузний кардіосклероз). Особливості клінічних проявів, критерії діагнозу.

Диференційована терапія різних форм ІХС. Терапія нападів стенокардії, гострої лівошлуночкової недостатності. Лікувальна тактика в різні періоди гострого інфаркту міокарда. Показання до хірургічного лікування. Реабілітація. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність при різних формах ІХС.

Тема 2. Ведення пацієнта з порушеннями ритму та провідності серця. Покази до проведення та методика проведення ЕКС, ЕІТ.

Визначення. Етіологія. Електрофізіологічні механізми аритмій (екстрасистоія, фібриляція та тріпотіння передсердь, шлуночкові тахікардія та фібриляція шлуночків). Клініка, ЕКГ-діагностика та диференційна діагностика. Ускладнення. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування. Роль електроімпульсної терапії. Невідкладна терапія при пароксизмальних порушеннях ритму та раптовій зупинці серця. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність. **Визначення. Етіологія. Класифікація. Клініка та ЕКГ-діагностика атріовентрикулярних блокад та блокад ніжок жмутка Гіса. Тактика при гострих та хронічних порушеннях провідності. Невідкладна допомога при нападах Моргань-Адамса-Стокса. Показання та принципи електрокардіостимуляції (тимчасової, постійної). Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.**

Тема 3. Ведення пацієнта з кардіомегалією (кардіоміопатії). Введення хворого з

міокардитами, перикардитами.

Визначення. Класифікація. Етіологія та патогенез основних видів кардіоміопатій (запальних, метаболічних, ідіопатичних). Клінічні прояви, зміни ЕКГ, ЕхоКГ та інших променевих методів дослідження залежно від етіології і варіанту перебігу. Критерії діагнозу та диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних кардіоміопатій. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність. Гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця. Визначення. Роль стрептококової інфекції та імунологічної реактивності у розвитку гострої ревматичної лихоманки. Класифікація. Клінічна картина (кардит, поліартрит, хорея, ураження шкіри). Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування з урахування ступеня активності. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 4. Ведення пацієнта з серцевою недостатністю і задишкою. Особливості ведення важкохворих, інкурабельних пацієнтів.

Визначення. Основні причини. Патогенез порушень центральної та периферичної гемодинаміки при різних формах (лівих та правих відділів серця). Роль нейрогуморальної активації та ремоделювання серця. Класифікація. Клінічні прояви та їх особливості залежно від варіанту (сistolічний, діастолічний), стадії та функціонального класу. Діагностика. Значення ехокардіографії. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 5. Ведення хворих з артеріальною гіпертензією та гіпотензією. Бойова та психічна травма.

Визначення. Класифікація. Клінічні прояви. Диференційний діагноз. Ускладнення. Протоколи лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Розділ 2. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в ревматологічній клініці»

Тема 6. Ведення хворого з суглобовим синдромом.

Визначення. Етіологічні фактори, патогенез. Роль порушень імунного статусу в розвитку захворювання. Класифікація та номенклатура. Клінічна картина з урахуванням активності патологічного процесу, стадії захворювання, системних проявів. Значення лабораторних та інструментальних методів для діагностики захворювання, його стадії та активності. Критерії діагностики, значення дослідження синовіальної рідини. Диференційний діагноз. Ускладнення. Стратегія лікування. Базисна терапія. Тактика лікування глюкокортикостероїдами та нестероїдними протизапальними засобами. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 7. Ведення хворих із системними захворюваннями сполучної тканини.

Системний червоний вовчак. Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви залежно від ураження органів та систем, активності хвороби. Значення лабораторних, у тому числі імунологічних, методів дослідження. Діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Пульс-терапія. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Системна склеродермія. Визначення. Етіологічні фактори, патогенез. Класифікація. Клінічна картина залежно від органів та систем. Діагностичні критерії, Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 8. Ведення хворих із системними васкулітами.

Геморагічний васкуліт (пурпура Шенлейн-Геноха, гіперсенситивний васкуліт). Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви, критерії діагностики. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Вузликосий поліартеріїт. Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви, критерії діагностики. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Розділ 3. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в гастроентерологічній клініці»

Тема 9. Ведення пацієнта з диспепсією.

Визначення. Етіологія, патогенез. Роль гастроезофагального рефлюксу у розвитку езофагіту.

Класифікація. Ерозивна та неерозивна ГЕРХ. Клінічні прояви залежно від варіанту та стадії. Критерії діагностики, диференційна діагностика. Ускладнення гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби (стравохід Барретта). Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика.

Визначення. Етіологія та патогенез. Роль *H.pylori* у виникненні гастродуоденальної патології. Класифікація. Необстежена та функціональна диспепсія. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз з органічною патологією. Сучасні підходи до лікування функціональної диспепсії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення. Етіологія та патогенез. Роль *H.pylori* у виникненні хронічних гастритів. Класифікація. Неатрофічний та атрофічний гастрит. Значення ендоскопічного (з морфологією) та рентгенологічного дослідження для встановлення діагнозу. Сучасні підходи до лікування різних типів хронічного гастриту. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення. Роль *H.pylori*, кислото-пептичного фактору та медикаментів у виникненні пептичних виразок та їх рецидивів. Особливості перебігу Нр-позитивних та Нр-негативних виразок. Ускладнення (перфорація, пенетрація, кровотеча, порушення евакуатор-моторної функції). Значення інструментальних та лабораторних методів діагностики. Методи діагностики Нр-інфекції. Диференційна діагностика виразкової хвороби шлунка і 12-палої кишки з синдромом Золлінгера-Еллісона, гастропарезом.

Сучасна тактика ведення хворого з виразкою. Ерадикаційна терапія. Контроль ерадикації. Медикаментозна терапія Нр-негативних виразок. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 10. Ведення пацієнта з хронічним діарейним синдромом. Ведення пацієнта із закрепамми.

Целіакія та інші ентеропатії. Визначення. Етіологія, патогенез. Роль непереносимості компонентів їжі, ензимопатій і імунних факторів. Синдроми мальабсорбції та мальдигестії. Критерії діагностики, диференційна діагностика. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Синдром подразненої кишки, визначення, Римські критерії діагностики. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви різних варіантів. Діагностичні критерії та критерії виключення діагнозу. Диференційна діагностика. Лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність. Неспецифічні коліти (неспецифічний виразковий коліт та хвороба Крона): визначення, етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу залежно від ступеня активності, тяжкості і фази перебігу. Критерії діагностики. Диференційна діагностика хвороби Крона, неспецифічного виразкового коліту з антибіотико-асоційованою діареєю, псевдомембранозним колітом, целіакією, карциноїдним синдромом, лактазною недостатністю, дивертикулярною хворобою, поліпозом і раком кишечника, лінч-синдромом. Ускладнення та захворювання, асоційовані з виразковим колітом (склерозуючий холангіт, спондиліт, артрити, дерматози).

Тема 11. Ведення пацієнта з гепатолієнальним синдромом. Ведення пацієнта з портальною гіпертензією. Ведення пацієнта з асцитом.

Визначення гепатитів. Класифікація. Роль персистенції вірусу, медикаментозних агентів, порушень імунних порушень та алкоголю. Методи діагностики вірусної інфекції. Аутоімунний гепатит, хронічні вірусні, медикаментозний гепатити. Алкогольна хвороба печінки. Основні клініко-біохімічні синдроми. Особливості клінічного перебігу та діагностики окремих форм. Значення морфологічних, біохімічних і радіоізотопних методів. Диференційна діагностика гепатитів з гемохроматозом, хворобою Коновалова-Вільсона. Ускладнення. Особливості лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення цирозу печінки. Значення вірусної інфекції, нутритивних факторів, алкоголю, токсичних речовин та імунологічних порушень. Класифікація. Особливості клінічних проявів та діагностики різних варіантів. Печінкова недостатність та інші ускладнення. Диференційна діагностика дифузних уражень печінки і первинного біліарного цирозу печінки, первинного склерозуючого холангіту. Диференційована терапія. Невідкладна терапія ускладнень. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Розділ 4. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в пульмонологічній клініці»

Тема 12. Ведення пацієнта з хронічним кашлем. Ведення пацієнта з бронхообструктивним синдромом.

Визначення ХОЗЛ. Значення паління, екологічних, професійних факторів та інфекції у розвитку ХОЗЛ. Класифікація. Клінічні прояви, зміни даних додаткових інструментальних методів дослідження залежно від стадії (ступеня тяжкості). Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування залежно від ступеня тяжкості. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність. Діагностичні критерії апное сну. Синдром обструктивного апное сну.

Визначення. Етіологія, особливості патогенезу. Класифікація. Клінічні прояви і зміни даних інструментальних методів дослідження в залежності від ступеня тяжкості. Патогенез та діагностичні критерії аспіринової астми. Диференційний діагноз. Діагностичні критерії алергічного бронхолегеневого аспергильозу. Ускладнення. Лікування залежно від ступеня тяжкості. Роль пікфлоуметрії. Невідкладна допомога при приступі бронхіальної астми. Первинна та вторинна профілактика. Алергенспецифічна імунотерапія. Прогноз та працездатність.

Тема 13. Ведення хворих з легeneвими інфільтратами. Ведення хворих з плевральним випотом.

Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви і їх особливості при негоспітальній, нозокоміальній, аспіраційній пневмонії та пневмонії у осіб з тяжкими дефектами імунітету. Зміни інструментальних і лабораторних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення (респіраторний дистрес-синдром: патогенез розвитку, дихальна недостатність, синдром поліорганних уражень). Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Покази до вакцинації від пневмококової інфекції. Прогноз та працездатність.

Визначення плевритів. Основні причини виникнення плевральних випотів. Класифікація. Клінічні прояви, зміни інструментальних і лабораторних даних і їх особливості залежно від форми (сухий, ексудативний) та етіології. Диференційний діагноз. Ускладнення. Показання до плевральної пункції та дренивання плевральної порожнини. Лікування. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Бронхоектатична хвороба, абсцес та гангрена легень. Визначення. Фактори, які сприяють розвитку. Клініка, діагностика різних варіантів. Синдром Картагенера. Значення рентгенологічного та ендоскопічного дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Розділ 5. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в ендокринологічній клініці»

Тема 14. Ведення хворого з хронічними ускладненнями цукрового діабету та метаболічним синдромом. Особливості ауто-, ало-, та ксенотрансплантації ендокринних залоз та культури їх тканин.

Хронічні ускладнення цукрового діабету, діабетичні ангіопатії та нейропатії (діабетична нефропатія, ретинопатія, нейропатія, діабетична стопа). Метаболічний синдром. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування хронічних ускладнень цукрового діабету, метаболічного синдрому. Сучасний підхід до лікування пацієнтів з цукровим діабетом. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 15. Ведення хворого з некомпенсованими формами цукрового діабету (кетоацидозом).

Цукровий діабет 1 та 2 типу, некомпенсовані форми. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Постпрандіальна гіпоглікемія. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування цукрового діабету. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 16. Ведення хворого з синдромом зоба.

Основні захворювання, що супроводжуються синдромом зоба (нетоксичний зоб - ендемічний, вузловий; дифузний токсичний зоб; тиреоїдити – гострий, підгострий, аутоімунний). Диференціально- діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються синдромом зоба. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність. Гіпокальціємія. Гіперкальціємія. Гіпопаратиреоз.

Тиреотоксикоз. Тиреотоксична криза. Неоплазії ЩЗ.

Розділ 6. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в нефрологічній клініці»

Тема 17. Ведення пацієнта з сечовим синдромом.

Визначення. Етіологія, роль стрептококової інфекції та імунологічних порушень в розвитку хвороби. Патогенез основних клінічних синдромів. Класифікація. Клінічні прояви та діагностика окремих форм. Диференційний діагноз. Ускладнення (еклампсія, гостра ниркова та хронічна ниркова недостатність и др.). Лікування з урахуванням морфологічного варіанту та клінічного перебігу. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення. Роль інфекції при запальних захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів. Первинний та вторинний пієлонефрит. Клінічні прояви. Інструментальні та лабораторні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 18. Ведення пацієнта з нефротичним синдромом. Ведення пацієнта з ренальною артеріальною гіпертензією.

Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви. Критерії діагностики та диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 19. Ведення хворих з хронічною нирковою недостатністю.

Ведення хворих з набряками. Ведення хворих, що знаходяться на гемодіалізі.

Визначення. Етіологічні фактори. Патогенез уражень органів та систем, їх клінічні прояви. Поняття “хронічна хвороба нирок”. Класифікація. Клініка та зміни лабораторних показників залежно від стадії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування на різних стадіях. Нирково замісна терапія: гемодіаліз, трансплантація нирок. Показання та протипоказання до нирково замісної терапії, ускладнення. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Розділ 7. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в гематологічній клініці»

Тема 20. Ведення хворих з анеміями. Ведення хворих з геморагічними діатезами.

Анемії (залізодефіцитна, В₁₂-дефіцитна, фолієводефіцитна, гемолітична, гіпопластична, постгеморагічна). Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Механізми внутрісудинного та внутріклітинного гемолізу. Особливості клініки та лабораторної діагностики різних форм. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування різних форм. Переливання компонентів крові та компонентів. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність. Пароксизмальна нічна гемоглобінурія – етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностика і тактика лікування. Дефіцит глюкозо-6-фосфатдегідрогенази – етіологія, клініка, діагностика, лікування.

Визначення гемофілії. Етіологія та патогенез, основні клінічні синдроми. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Лікування. Терапія різних гемофілій. Профілактика кровотеч. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність. Дефіцит вітаміну К – визначення, етіологія, клініка, діагностика, лікування. Порушення коагуляційного гемостазу при захворюваннях печінки – визначення, причини, діагностика, лікування.

Тема 21. Ведення хворих з лімфаденопатією та лейкоцитозом. Ураження органів та систем при ВІЛ-інфекції.

Визначення лейкемій. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Класифікація. Основні клініко- гематологічні синдроми. Клінічні прояви. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Трансплантація кісткового мозку Підтримуюча терапія. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність. Мієлодиспластичний синдром –

визначення, клінічна картина, діагностика, лікування. Істинна поліцитемія – визначення, клінічна картина, діагностика, лікування.

Визначення та класифікація. Ходжкінські та неходжкінські лимфоми. Клінічні прояви та їх особливості при різних варіантах перебігу. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність. Моноклональна гаммапатія невизначеного генезу – визначення, етіологія, клініка, діагностика, лікування. Синдром лізису пухлин – визначення, етіологія, клініка, тактика лікування.

3. Структура навчальної дисципліни «Внутрішня медицина»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	У тому числі			
		Лекц	Прак	Лаб.	С.р.
1	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ 1 4 КУРС ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА (В тому числі ендокринологія; гематологія; пульмонологія; гастроентерологія)					
Змістовий модуль 1. Основи діагностики, лікування та профілактики основних ендокринних захворювань					
Тема 1. Цукровий діабет, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, діагностика.		2	5		3
Тема 2. Цукровий діабет тип 1 та тип 2, сучасні методи терапії.			5		3
Тема 3. Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету.			5		3
Тема 4. Йододефіцитні захворювання щитоподібної залози. Гіпотиреоз та тиреоїдити. Класифікація, діагностика, клініка, лікування.		2	5		3
Тема 5. Тиреотоксикоз. Рак щитоподібної залози. Захворювання прищитоподібних залоз.			5		3
Тема 6. Захворювання надниркових залоз. Гормонально-активні пухлини надниркових залоз.		2	5		3
Тема 7. Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи. Захворювання статевих залоз			5		3
Разом за змістовим модулем	62	6	35		21
Змістовий модуль 2. Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб крові та кровотворних органів					
Тема 8. Гемофілії та тромбоцитопенічна пурпура		2	5		4
Тема 9. Анемії		2	5		4
Тема 10. Гострі лейкемії		2	5		4
Тема 11. Хронічні лейкемії			5		4
Разом за змістовим модулем 2	42	6	20		16
Змістовий модуль 3. Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб органів дихання					
Тема 12. Хронічне обструктивне захворювання легень		2	5		4
Тема 13. Бронхіальна астма		2	5		4

Тема 14. Пневмонія		1	5		4
Тема 15. Плеврит		1	5		4
Тема 16. Інфекційно-деструктивні захворювання легень. Бронхоектатична хвороба		2	5		4
Тема 17. Дихальна недостатність			5		4
Разом за змістовим модулем 3	62	8	30		24
Змістовий модуль 4. Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб органів травлення					
Тема 18. Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба		2	5		4
Тема 19. Диспепсія. Хронічний гастрит			5		4
Тема 20. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки		2	5		4
Тема 21. Целиакія та інші ентеропатії		2	5		4
Тема 22. Запальні захворювання кишки. Синдром подразненої кишки		2	6		4
Тема 23. Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні біліарні порушення		2	5		4
Тема 24. Хронічний гепатит		2	5		3
Тема 25. Цироз печінки		2	5		3
Тема 26. Хронічний панкреатит		2	5		4
Підготовка і написання історії хвороби					4
Разом за змістовим модулем 4	100	16	46		38
Змістовий модуль 5. Загальні питання внутрішньої медицини					
Тема 27. Принципи доказової медицини		2	6		4
Тема 28. Діагностика та лікування захворювань внутрішніх органів у людей похилого віку		2	6		
Тема 29. Ожиріння та його наслідки. Залік.		2	6		8
Разом за змістовий модуль 5	34	6	16		12
Усього	300	40	149		111
МОДУЛЬ 2/ 5 КУРС					
ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА (у тому числі кардіологія, ревматологія, нефрологія)					
Тема 1. Есенціальна артеріальна гіпертензія. Вторинні артеріальні гіпертензії.	8	2	5		1
Тема 2. Гострі коронарні синдроми. Гострий інфаркт міокарда .	9	2	5		2
Тема 3. Атеросклероз. Хронічні форми ішемічної хвороби серця.	8		6		2
Тема 4. Набуті вади серця. Вроджені вади серця.	8		6		2
Тема 5. Кардіоміопатії. Міокардити та перикардити.	8	2	5		1
Тема 6. Легеневе серце та тромбоемболія легеневої артерії.	8	2	5		1
Тема 7. Порушення серцевого ритму. Порушення провідності.	8	2	5		1
Тема 8. Серцева недостатність. Нейроциркуляторна дистонія.	8	2	5		1

Тема 9. Анкілозуючий спондилоартрит. Ревматоїдний артрит. Реактивні артрити.	8		6		2
Тема 10. Ревматична лихоманка. Інфекційний ендокардит	8	2	5		1
Тема 11. Остеоартроз. Подагра.	8		6		2
Тема 12. Системні хвороби сполучної тканини.	8	2	5		1
Тема 13. Гломерулонефрити. Нефротичний синдром. Піелонефрити.	8	2	5		1
Тема 14. Гостра та хронічна ниркова недостатність.	9	2	5		2
Тема 15. Тубулоінтерстиціальний нефрит та амілоїдоз нирок	6		6		
Разом	120	20	80		20

**МОДУЛЬ 3/ 6 КУРС
СУЧАСНА ПРАКТИКА ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ**

Розділ 1. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в кардіологічній клініці»

Тема 1. Ведення пацієнта з кардіалгією.			4		
Тема 2. Ведення пацієнта з порушеннями ритму та провідності серця. Покази до проведення та методика проведення ЕКС, ЕІТ.			4		
Тема 3. Ведення пацієнта з кардіомегалією (кардіоміопатії).			4		
Тема 4. Ведення хворого з гострим болем в грудній клітці.			4		
Тема 5. Ведення хворого з некоронарогенними захворюваннями серця (міокардити, перикардити)			4		
Тема 6. Ведення пацієнта з серцевою недостатністю і задишкою. Особливості ведення важкохворих, інкурабельних пацієнтів.			4		
Тема 7. Ведення хворих з кровоточивістю.			4		
Тема 8. Ведення хворого з хронічною серцевою недостатністю			4		
Тема 9. Ведення хворих з артеріальною гіпертензією та гіпотензією. Бойова та психічна травма.			4		

Розділ 2. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в ревматологічній клініці»

Тема 10. Ведення хворого з суглобовим синдромом			4		
Тема 11. Ведення хворих із системними захворюваннями сполучної тканини (дерматополіміозит, системна склеродермія)			4		
Тема 12. Системний червоний вовчак.			4		
Тема 13. Ведення хворих із системними васкулітами (вузликосий поліартеріїт, геморагічний васкуліт, гіперсенситивний васкуліт).			4		

Розділ 3. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в гастроентерологічній клініці».

Тема 14. Ведення пацієнта з диспепсією.			4		
Тема 15. Ведення пацієнтів з хронічним панкреатитом			4		
Тема 16. Ведення пацієнтів з хронічним ураженням шлунку і 12-палої кишки.			4		
Тема 17. Ведення пацієнта з хронічним діарейним			4		

синдромом. Ведення пацієнта із закрепами.						
Тема 18. Ведення пацієнта з гепатолієнальним синдромом. Ведення пацієнта з портальною гіпертензією.			4			2
Тема 19. Ведення хворого з жовтяницею			4			
Тема 20. Ведення пацієнта з асцитом.			4			
Розділ 4. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в пульмонологічній клініці».						
Тема 21. Ведення пацієнта з хронічним кашлем. Ведення пацієнта з бронхообструктивним синдромом			4			2
Тема 22. Ведення хворих з легеневою недостатністю. Дихальна недостатність.			4			
Тема 23. Ведення хворого з кровохарканням.			4			
Тема 24. Ведення хворих з легeneвими інфільтратами. Ведення хворих з плевральним випотом			4			2
Розділ 5. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в ендокринологічній клініці».						
Тема 25. Ведення хворого з хронічними ускладненнями цукрового діабету та метаболічним синдромом. Особливості ауто-, ало-, та ксенотрансплантації ендокринних залоз та культури їх тканин.			4			2
Тема 26. Ведення хворого з некомпенсованими формами цукрового діабету (кетозидозом).			4			2
Тема 27. Ведення хворого з синдромом зоба.			4			2
Тема 28. Ведення хворого з ураженням надниркових залоз.			4			
Розділ 6. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в нефрологічній клініці».						
Тема 29. Ведення пацієнта з сечовим синдромом.			4			2
Тема 30. Ведення пацієнта з нефротичним синдромом.			4			2
Тема 31. Ведення пацієнта з ренальною артеріальною гіпертензією.			4			
Тема 32. Ведення хворих з хронічною нирковою недостатністю. Ведення хворих з набряками.			4			2
Тема 33. Ведення хворих, що знаходяться на Гемодіалізі			4			
Розділ 7. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в гематологічній клініці».						
Тема 34. Ведення хворих з анеміями. Ведення хворих з геморагічними діатезами.			4			2
Тема 35. Ведення хворих з лімфаденопатією та лейкоцитозом.			4			2
Тема 36. Ураження органів та систем при ВІЛ-інфекції			4			
Тема 37. Захист історії хвороби.			2			
Екзамен						
Разом			150			60
Всього за дисципліну	630	60	379			191

4. Теми лекцій

МОДУЛЬ 1/ 4 КУРС ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА (В тому числі ендокринологія; гематологія; пультмонологія; гастроентерологія)		
№ з/п	Назва теми	Кількість ГОДИН
1.	Цукровий діабет, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, діагностика.	2
2.	Йододефіцитні захворювання щитоподібної залози.	2
3.	Захворювання надниркових залоз.	2
4.	Гемофілії та тромбоцитопенічна пурпура	2
5.	Анемії	2
6.	Гострі лейкемії	2
7.	Хронічне обструктивне захворювання легень	2
8.	Бронхіальна астма	2
9.	Пневмонія	1
10.	Плеврит	1
11.	Інфекційно-деструктивні захворювання легень	2
12.	Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба	2
13.	Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки	2
14.	Целиакія та інші ентеропатії	2
15.	Запальні захворювання кишки. Синдром подразненої кишки	2
16.	Жовчнокам'яна хвороба	2
17.	Гепатити	2
18.	Цирози	2
19.	Панкреатити	2
20.	Принципи доказової медицини. Діагностика у людей літнього віку.	2
21.	Ожиріння	2
	Разом	40
МОДУЛЬ 2/ 5 КУРС ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА (В тому числі кардіологія, ревматологія, нефрологія)		
№	Тема	Кількість годин
1.	Гострі коронарні синдроми. Артеріальна гіпертензія.	2
2.	Хронічні форми ішемічної хвороби серця	2
3.	Міокардити та кардіоміопатії	2
4.	Набуті вади серця	2
5.	Порушення ритму серця.	2
6.	Порушення провідності серця.	2
7.	Ревматична гарячка. Інфекційний ендокардит	2
8.	Системні захворювання сполучної тканини.	2
9.	Гломерулонефрити. Піелонефрити. Нефротичний синдром	2
10.	Гостра та хронічна ниркова недостатність.	2
	Всього	20
Разом за дисципліну		60

5. Теми практичних занять

МОДУЛЬ 1/ 4 КУРС ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА (В тому числі ендокринологія; гематологія; пульмонологія; гастроентерологія)		
№	Назва теми	Кількість годин
1.	Цукровий діабет. Визначення, класифікація, патогенез.	5
2.	Цукровий діабет 1й 2й тип, сучасні методи лікування	5
3.	Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету	5
4.	Йододефіцитні захворювання щитоподібної залози.	5
5.	Тиреотоксикоз. Рак щитоподібної залози	5
6.	Захворювання надниркових залоз.	5
7.	Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи	5
8.	Гемофілії та тромбоцитопенічна пурпура	5
9.	Анемії	5
10.	Гострі лейкемії	5
11.	Хронічні лейкемії	5
12.	Хронічне обструктивне захворювання легень	5
13.	Бронхіальна астма	5
14.	Пневмонія	5
15.	Плеврит	5
16.	Інфекційно-деструктивні захворювання легень. Бронхоектатична хвороба	5
17.	Дихальна недостатність	5
18.	Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба	5
19.	Диспепсія. Хронічний гастрит	5
20.	Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки	5
21.	Целіакія та інші ентеропатії	5
22.	Запальні захворювання кишечника. Синдром подразненої кишки	6
23.	Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні порушення біліарного тракту	5
24.	Хронічний гепатит	5
25.	Цироз печінки	5
26.	Хронічний панкреатит	5
27.	Принципи доказової медицини	6
28.	Діагностика та лікування захворювань внутрішніх органів у людей літнього віку	6
29.	Ожиріння та його наслідки	6
	Разом	149
МОДУЛЬ 2/ 5 КУРС ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА (В тому числі кардіологія, ревматологія, нефрологія)		

№	Тема	Кількість годин
1.	Есенціальна артеріальна гіпертензія. Вторинні артеріальні гіпертензії.	5
2.	Гострі коронарні синдроми. Гострий інфаркт міокард .	5
3.	Атеросклероз . Хронічні форми ішемічної хвороби серця.	6
4.	Набуті вади серця. Вроджені вади серця.	6
5.	Кардіоміопатії. Міокардити та перикардити.	5
6.	Легеневе серце та тромбоемболія легеневої артерії.	5
7.	Порушення серцевого ритму. Порушення провідності.	5
8.	Серцева недостатність. Нейроциркуляторна дистонія.	5
9.	Анкілозуючий спондилоартрит. Ревматоїдний артрит . Реактивні артрити	6
10.	Ревматична лихоманка. Інфекційний ендокардит.	5
11.	Остеоартроз. Подагра .	6
12.	Системні хвороби сполучної тканини: системний червоний вовчак, системна склеродермія.	5
13.	Гломерулонефрити . Нефротичний синдром . Пієлонефрити.	5
14.	Гостра та хронічна ниркова недостатність	5
15.	Тубулоінтерстиціальний нефрит та амілоїдоз нирок.	6
	Разом	80
МОДУЛЬ 3/ 6 КУРС СУЧАСНА ПРАКТИКА ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ		
№	Тема заняття	Кількість годин
Розділ 1. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в кардіологічній клініці»		
1.	Ведення пацієнта з кардіалгією	4
2.	Ведення пацієнта з порушеннями ритму серця. Покази до проведення та методика проведення ЕКС, ЕІТ. Ведення пацієнта з порушенням провідності серця.	4
3.	Ведення пацієнта з кардіомегалією (кардіоміопатії).	4
4.	Ведення хворого з гострим болем в грудній клітці	4
5.	Ведення хворого з некоронарогенними захворюваннями серця (міокардити, перикардити).	4
6.	Ведення пацієнта з серцевою недостатністю і задишкою. Особливості ведення важкохворих, інкурабельних пацієнтів.	4
7.	Ведення хворого з кровоточивістю	4
8.	Ведення хворого з хронічною серцевою недостатністю	4
9.	Ведення хворих з артеріальною гіпертензією та гіпотензією. Бойова та психічна травма.	4
Розділ 2. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в ревматологічній клініці»		
10.	Ведення хворого з суглобовим синдромом.	4
11.	Ведення хворих із системними захворюваннями сполучної тканини (дерматополіміозит, системна склеродермія).	4
12.	Системний червоний вовчак	4
13.	Ведення хворих із системними васкулітами (вузликосий полі артеріїт, геморагічний васкуліт, гіперсенситивний васкуліт).	4
Розділ 3. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в гастроентерологічній клініці»		
14.	Ведення пацієнта з диспесією.	4
15.	Ведення пацієнтів з хронічним панкреатитом.	4

16.	Ведення пацієнтів з хронічним ураженням шлунку і 12-палої кишки.	4
17.	Ведення пацієнта з хронічним діарейним синдромом. Ведення пацієнта із закрепами.	4
18.	Ведення пацієнта з гепатолієнальним синдромом. Ведення пацієнта з портальною гіпертензією.	4
19.	Ведення хворого з жовтяницею	4
20.	Ведення пацієнта з асцитом.	4
Розділ 4. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в пульмонологічній клініці»		
21.	Ведення пацієнта з хронічним кашлем. Ведення пацієнта з бронхообструктивним синдромом.	4
22.	Ведення хворих з легеневою недостатністю. Дихальна недостатність	4
23.	Ведення хворого з кровохарканням	4
24.	Ведення хворих з легневими інфільтратами. Ведення хворих з плевральним випотом.	4
Розділ 5. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в ендокринологічній клініці»		
25.	Ведення хворого з хронічними ускладненнями цукрового діабету та метаболічним синдромом. Особливості ауто-, ало-, та ксено- трансплантації ендокринних залоз та культури їх тканин.	4
26.	Ведення хворого з некомпенсованими формами цукрового діабету (кетозидозом).	4
27.	Ведення хворого з синдромом зоба.	4
28.	Ведення хворого з ураженням надниркових залоз.	4
Розділ 6. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в нефрологічній клініці»		
29.	Ведення пацієнта з сечовим синдромом.	4
30.	Ведення пацієнта з нефротичним синдромом.	4
31.	Ведення пацієнта з ренальною артеріальною гіпертензією.	4
32.	Ведення хворих з хронічною нирковою недостатністю. Ведення хворих з набряками.	4
33.	Ведення хворих, що знаходяться на гемодіалізі.	4
Розділ 7. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в гематологічній клініці»		
34.	Ведення хворих з анеміями. Ведення хворих з геморагічними діатезами.	4
35.	Ведення хворих з лімфаденопатією та лейкоцитозом.	4
36.	Ураження органів та систем при ВІЛ-інфекції.	4
37.	Захист історії хвороби	2
Разом		150
Всього за дисципліну		379

6. Самостійна робота
МОДУЛЬ 1/ 4 КУРС
ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА (В тому числі ендокринологія;
гематологія; пульмонологія; гастроентерологія)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	- Підготовка до практичного заняття за темою Цукровий діабет - Опанування навиків вимірювання цукру - Опанування навиків класифікації цукрового діабету - Опанування навичками трактування аналізів	3
2	- Підготовка до практичного заняття за темою Цукровий діабет 1го і 2го типу, сучасні методи лікування - Опанування навиків ін'єкцій інсуліну - Вивчення груп препаратів для лікування цукрового діабету - Опанування навичок курації хворих в умовах стаціонару	3
3	- Підготовка до практичного заняття за темою «Гострі та хронічні ускладнення діабету» - Опанування навичок надання невідкладної допомоги в разі гострих ускладнень ЦД - Опанування навичок надання невідкладної допомоги в разі хронічних ускладнень ЦД	3
4	- Підготовка до практичного заняття за темою «Йододефіцитні захворювання щитоподібної залози» - Опанування навичок пальпації щитовидної залози - Опанування навичок дослідження щитовидної залози за допомогою УЗД - Опанування методів дослідження щитовидної залози - Опанування навичок інтерпретації загального та біохімічного аналізів крові	3
5	- Підготовка до практичного заняття за темою «Тиреотоксикоз. Рак щитоподібної залози» - Опанування навичок пальпації щитовидної залози - Опанування навичок дослідження щитовидної залози за допомогою УЗД - Опанування методів дослідження щитовидної залози - Опанування навичок інтерпретації загального та біохімічного аналізів крові	3
6	- Підготовка до практичного заняття за темою «Захворювання надниркових залоз.» - Опанування навичок дослідження надниркових залоз - Опанування навичок інтерпретації загального та біохімічного аналізів крові	3
7	Підготовка до практичного заняття за темою «Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи»	3
8	- Підготовка до практичного заняття за темою «Гемофілії та тромбоцитопенічна пурпура». - Опанування навичками інтерпретації загального аналізу крові. - Опанування методики визначення групи крові. - Опанування навичками інтерпретації коагулограми при гемофілії.	4

9	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Анемії». - Опанування навичками інтерпретації загального аналізу крові. - Опанування навичками трактування результатів дослідження обміну заліза (залізо сироватки, загальна залізо зв'язуюча здатність сироватки, насичення трансферину залізом, рівень феритину). - Опанування навичками оцінки даних пунктату кісткового мозку. 	4
10.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Гострі лейкемії». - Опанування навичками інтерпретації загального аналізу крові та мієлограми. - Опанування методикою переливання компонентів крові та кровозамінників. - Оцінка даних цитохімічних досліджень. 	4
11.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Хронічні лейкемії». - Опанування навичками інтерпретації загального аналізу крові та мієлограми. - Опанування навичками інтерпретації даних рентгенологічного дослідження кісток за темою. 	4
12.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Хронічне обструктивне захворювання легень». - Опанування навичками інтерпретації аналізу мокротиння (мікроскопічне, бактеріологічне, бактеріоскопічне дослідження), визначення чутливості до антибіотиків. - Опанування навичками інтерпретації показників функції зовнішнього дихання за темою. 	4
13.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Бронхіальна астма». - Опанування навичками інтерпретації аналізу мокротиння (мікроскопічне, бактеріологічне, бактеріоскопічне дослідження). - Опанування навичками інтерпретації даних функції зовнішнього дихання за темою. 	4
14.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Пневмонія». - Опанування навичками інтерпретації аналізу мокротиння (мікроскопічне, бактеріологічне, бактеріоскопічне дослідження), визначення чутливості до антибіотиків. - Опанування навичками інтерпретації даних сонографії та рентгенографії органів грудної порожнини у двох проекціях за темою. 	4
15.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Плеврит». - Опанування навичками інтерпретації даних сонографії та рентгенографії органів грудної порожнини за темою. - Опанування навичками інтерпретації аналізу плевральної рідини (мікроскопічне, бактеріологічне і бактеріоскопічне дослідження). 	4
16.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Інфекційно-деструктивні захворювання легень. Бронхоектатична хвороба». - Опанування навичками інтерпретації даних рентгенографії органів грудної порожнини за темою. - Опанування навичками інтерпретації загального аналізу крові, аналізу мокротиння (бактеріологічне, мікроскопічне, визначення чутливості до антибіотиків). 	4
17.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Дихальна недостатність». - Опанування навичками трактування складу газів артеріальної та венозної крові. 	4

18.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба». - Опанування навичками трактування даних 24-годинного стравохідного рН-моніторингу за темою. - Опанування навичками трактування ендоскопічної картини стравоходу за темою. 	4
19.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Диспепсія. Хронічний гастрит». - Опанування навичками трактування результатів дихальних тестів зі стабільним ізотопом (¹³C-сечовиною). - Опанування навичками трактування дослідження кислотоутворення (внутрішньошлункова топографічна експрес рН-метрія). - Опанування навичками трактування результатів езофагогастродуоденоскопії з біопсією за темою. 	4
20.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки». - Опанування навичками трактування ендоскопічної картини шлунка та дванадцятипалої кишки за темою. 	4
21.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Целиакія та інші ентеропатії». - Опанування навичками трактування результатів копроцитограми. - Опанування навичками трактування результатів імуноферментного визначення антитіл до тканинної трансглутамінази та до пептидів гліадину при целиакії (метод ELISA), водневих тестів. 	4
22.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Запальні захворювання кишечника. Синдром подразненої кишки». - Опанування навичками трактування ендоскопічної картини товстої кишки за темою. - Опанування навичками трактування результатів фекального кальпротектину. 	4
23.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні порушення біліарного тракту». - Опанування навичками інтерпретації даних УЗД печінки, жовчних протоків та жовчного міхура за темою. - Опанування навичками трактування даних мікроскопічного та біохімічного дослідження жовчі, отриманих за допомогою багатомоментного дуоденального зондування. 	4
24.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Хронічний гепатит». - Опанування навичками інтерпретації даних загального та біохімічного аналізу крові (загальний білок, білкові фракції, білірубін та його фракції, активність АЛТ, АСТ, лужної фосфатази). - Опанування навичками оцінки результатів серологічного дослідження крові (сироваткові маркери вірусних і аутоімунних гепатитів; полімеразна ланцюгова реакція, якісний і кількісний аналіз; генотипування вірусу). 	4
25.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття «Цироз печінки». - Опанування навичками інтерпретації результатів біохімічного аналізу (АЛТ, АСТ, ГГТП, ЛФ, білірубін та його фракції, білки та білкові фракції, глюкоза, коагулограма). - Опанування навичками трактування даних УЗД печінки, жовчного міхура, підшлункової залози, селезінки та судин портальної системи (доплерографії) за темою. 	4

26.	- Підготовка до практичного заняття «Хронічний панкреатит». - Опанування навичками інтерпретації даних загального аналізу крові, сечі (а-амілаза), біохімічного аналізу крові (еластаза 1, α-амілаза), аналізу кала на фекальну еластазу 1. - Опанування навичками оцінки результатів дослідження вуглеводного обміну (глюкоза, інсулін, С-пептид, панкреатичний поліпептид, глюкагон крові; проба із цукровим навантаженням, галактозою, Д-ксилозою).	4
27.	- Підготовка до практичного заняття за темою №20 «Ожиріння та його наслідки». - Опанування методикою розрахунку індексу маси тіла.	4
21.	Підготовка і написання історії хвороби	4
22.	Підготовка до заліку	4
	Разом	111

МОДУЛЬ 2/ 5 КУРС
ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА (В тому числі кардіологія, ревматологія, нефрологія)
САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Назва теми	Кількість годин
1.	<p>Підготовка до практичних занять, у тому числі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Опанування навичками трактування даних доплерехокардіоскопічного дослідження - Опанування навичками трактування стрес-тестів - Опанування навичками трактування електрокардіограми - Опанування навичками трактування даних рентген-контрастної ангіографії - Опанування навичками трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної клітки - Опанування навичками аналізувати данні лабораторних методів дослідження (мікробіологічне дослідження крові, гострофазові показники крові, загальний білок та білкові фракції, трансамінази крові, коагулограма, лабораторні маркери некрозу міокарду, ліпідний спектр крові, креатинін крові, кліренс креатиніну, електроліти крові, дані серологічних досліджень при аутоімунних процесах - Опанування навичками надання медичної допомоги при гострій серцевій недостатності, колапсі, шоках - Опанування навичками надання медичної допомоги при гіпертензивному кризі - Опанування навичками надання медичної допомоги при пароксизмальних порушеннях ритму, при синдромі Морган'ї-Едемса-Стокса - Опанування навичками надання медичної допомоги при зупинці кровообігу та дихання, проведення легенево-серцевої реанімації - Опанування навичками реєстрації та інтерпретування ЕКГ - Опанування навичками вимірювання артеріального тиску - Опанування навичками трактування даних променевих досліджень суглобів - Опанування навичками трактування даних ехокардіографія - Опанування навичками аналізувати лабораторні дані (загальний аналіз крові, загальний білок та білкові фракції, креатинін, сечовину, сечову кислоту крові, електроліти крові, показники імунного статусу, 	20

	<p>гострофазові показники крові, дані серологічних досліджень при аутоімунних процесах, лабораторні показники функціонального стану печінки та нирок)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Опанування навичками трактування даних променевих досліджень органів сечовивідної системи - Опанування навичками аналізувати лабораторні дані (загальний аналіз сечі, за Нечипоренком та Зимницьким, дані мікробіологічного дослідження сечі, загальний аналіз крові, загальний білок та білкові фракції, креатинін, сечовину, сечову кислоту крові, електроліти крові) - Опанування навичками надання медичної допомоги при гострій нирковій недостатності 	
РАЗОМ		20

**МОДУЛЬ 3/ 6 КУРС
СУЧАСНА ПРАКТИКА ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ**

САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Тема	Кількість годин
Розділ 1. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в кардіологічній клініці»		
1.	Опанування навичками реєстрації та інтерпретації ЕКГ. Опанування навичками вимірювання артеріального тиску.	2
2.	Опанування навичками трактування даних доплерехокардіографії.	2
3.	Опанування навичками трактування результатів тесту з дозованим фізичним навантаженням.	4
4.	Опанування навичками трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної клітки. Опанування навичками трактування даних рентгенконтрастної ангиографії.	4
5.	Опанування навичками трактування результатів лабораторних методів дослідження (біохімічні маркери некрозу міокарда, загальний аналіз крові, мікробіологічне дослідження крові, аналіз асцитичної рідини, гострофазові показники крові, загальний білок крові та його фракції, трансамінази крові, коагулограма, ліпідний спектр крові, креатинін крові, швидкість клубочкової фільтрації, електроліти крові).	6
Розділ 2. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в ревматологічній клініці»		
6.	Опанування навичками трактування даних променевого дослідження суглобів, кісток.	4
7.	Опанування навичками трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної клітки.	4
8.	Опанування навичками трактування результатів лабораторних методів дослідження (аналіз синовіальної рідини, загальний аналіз крові, гальний аналіз сечі, мікробіологічне дослідження крові, гострофазові показники крові, загальний білок крові та його фракції, трансамінази крові, гальний білірубін крові та його фракції, коагулограма, показники імунного атусу, дані серологічних досліджень при аутоімунних захворюваннях, ектроліти, креатинін, сечовину та сечову кислоту крові, швидкість убочкової фільтрації).	4

Розділ 3. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в гастроентерологічній клініці»		
9.	Підготовка до практичних занять, у тому числі: Опанування навичками трактування даних ендоскопічного ослідження травного тракту. Опанування навичками трактування даних променевого ослідження травного тракту та органів черевної порожнини. Опанування навичками трактування даних	4
10.	Дослідження секреторної функції шлунку (рН-метрії). Опанування навичками трактування даних багатомоментного уоденального зондування. Опанування навичками трактування даних мікробіологічного та біохімічного дослідження жовчі. Опанування навичками трактування даних імуноферментних, імунохімічних, молекулярно-біологічних досліджень крові. Опанування навичками трактування результатів	4
11.	лабораторних методів дослідження (загальний аналіз крові, гальний аналіз сечі, копроцитограма, загальний білок крові та його фракції, трансамінази крові, загальний білірубін крові та його фракції, ужна фосфатаза, альфа-амілаза, електроліти крові, фекальна еластаза-1). Опанування навичками трактування результатів дихальних тестів 13С-сечовиною, 13С-тригліцеридами, 13С-крохмалем, 13С-лактозою та дневого тесту з глюкозою і лактулозою).	4
Розділ 4. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в пульмонологічній клініці»		
12.	Підготовка до практичних занять, у тому числі: Опанування навичками трактування даних променевих досліджень ганів грудної порожнини. Опанування навичками трактування даних ендоскопічного ослідження бронхів Опанування навичками трактування показників функції внішнього дихання.	2
13.	Опанування навичками трактування результатів лабораторних етодів дослідження (загальний аналіз крові, загальне та мікробіологічне ослідження харкотиння, загальне та мікробіологічне дослідження левральної рідини, гострофазові показники крові).	2
Розділ 5. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в ендокринологічній клініці»		
14.	Підготовка до практичних занять, у тому числі: Опанування навичками визначення рівня глюкози за допомогою юкометра. Опанування навичками трактування тесту толерантності до кози Опанування навичками трактування рівня глікованого гемоглобіну (ВА1с).	2
15.	Опанування навичками трактування рівня мікро- та акроальбумінурії. Опанування навичками призначення інсулінотерапії за традиційною та інтенсивною методиками.	2
16.	Опанування навичками пальпації щитоподібної залози. Опанування навичками трактування результатів УЗД щитоподібної лози. Опанування навичками трактування результатів лабораторних методів дослідження рівня гормонів ТТГ, Т4в, Т3в, кортизолу, АКТГ, ролактину, соматотропного, вазопресину, паратгормону, антитіл до реопероксидази, тиреоглобуліну, до рецепторів ТТГ.	2

Розділ 6. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в нефрологічній клініці»		
17.	Опанування навичками трактування даних	2
18.	Промених досліджень органів сечовивідної системи.	2
19.	Опанування навичками трактування результатів лабораторних методів дослідження (загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, за Нечипоренко і Зимницьким, мікробіологічне дослідження гострофазові показники крові, загальний білок крові та його фракції, креатинін, сечовина, сечова кислота крові, швидкість клубочкової фільтрації).	2
Розділ 7. «Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в гематологічній клініці»		
20.	Опанування навичками визначення групи крові. Опанування навичками переливання компонентів крові та кровозамінників. Опанування навичками трактування загального аналізу крові, унктату кісткового мозку та трепанобіопсії.	2
21.	Опанування навичками трактування показників обміну заліза в сироватці сироватки крові. Опанування навичками трактування даних рентгенографії черепа. Опанування навичками трактування даних цитологічного дослідження біоптату лімфатичного вузла.	2
Разом		60
Всього за дисципліну		191

7. Індивідуальні завдання.

Індивідуальні завдання є однією з форм організації навчання, яке має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно під керівництвом викладача.

До індивідуальних завдань відносяться: написання рефератів і створення мультимедійних презентацій з доповідями на засіданнях наукового студентського гуртка кафедри, участь у виготовленні макро- та мікропрепаратів, участь в науково –дослідницькій роботі кафедри, участь в написанні тез та статей доповіді на студентських наукових конференціях.

Перелік завдань для індивідуальної роботи студента: Захист індивідуального дослідницького проекту; участь у роботі студентського наукового гуртка та виступи на наукових форумах; участь у студентській олімпіаді з дисципліни; підбір відео та аудіо матеріалів із розділів навчальної дисципліни; підбір матеріалів і створення презентації з відповідної теми або розділу дисципліни.

8. Методи навчання

За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, вирішення задачі. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, пошуковий, дослідницький.

1. Словесні методи: лекція, інтерактивна лекція, бесіда;
2. Наочні методи: ілюстрація, демонстрація, демонстрація біля ліжка хворого;
3. Практичні методи: виконання практичних робіт та розв'язання ситуаційних завдань для вироблення вмінь та навичок; симуляційне навчання.
4. Самостійна робота студентів з осмислення й засвоєння нового матеріалу
5. Використання контрольно-навчальних комп'ютерних програм

6. Інноваційні методи навчання: : Case-based learning(Навчання через аналіз клінічного випадку, ситуації); мозковий штурм; навчальна дискусія; навчальні дебати; рольова гра; навчання в команді (Team-based learning); обмін думками (think-pair-share).

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: лекції; практичні заняття; самостійна робота студентів.

9. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на основі контролю теоретичних знань, практичних навичок і вмінь.

Формами поточного контролю є: усне опитування (фронтальне, індивідуальне, комбіноване), співбесіда; **практична перевірка сформованих професійних умінь** (проводиться за результатами розв'язування клінічних кейсів, роботи з медичною документацією, виконання практичних навичок, роботи біля ліжка хворого); **тестовий контроль** («відкриті» та «закриті» тестові завдання).

Поточний контроль є обов'язковим. Під час оцінювання засвоєння кожної теми з усіх дисциплін навчального плану за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною шкалою) з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання з дисципліни. Враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Викладач проводить опитування кожного студента у групі на кожному занятті і виставити оцінку в журналі обліку відвідувань та успішності студентів за традиційною шкалою («5», «4», «3», «2»).

При оцінюванні поточної навчальної діяльності студента 20% оцінки становить самостійна робота студента, яка враховує знання теми самостійного заняття і виконання роботи в зошиті.

Заключний (підсумковий) контроль проводиться:

- у формі письмової контрольної роботи, яка включає тестові завдання, теоретичні питання
- контроль практичних навичок (розв'язування клінічних кейсів, захист історії хвороби, оцінка правильності виконання практичних навичок - практично-орієнтований іспит.

Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається тестовому та практично орієнтованому контролю.

10. Форма підсумкового контролю успішності навчання.

Підсумковий контроль з дисципліни здійснюється на основі контролю теоретичних знань, практичних навичок і вмінь.

Залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях. Семестровий залік з дисциплін проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії.

Екзамен (диференційний залік) – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни.

11. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти.

Максимальна кількість балів за дисципліну складає 200 балів. Співвідношення між результатами оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового контролю знань – 60 % та 40 %.

Перший, другий та третій семестри вивчення дисципліни закінчується заліком.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів, **мінімальна кількість балів** – мінімальна кількість балів - становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного, округленого до двох знаків після коми.

Залік студент отримує на останньому занятті з дисципліни за результатами поточного оцінювання.

До заліку допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості і їх середній бал за поточну навчальну діяльність із навчальної дисципліни становить не менше 3,00.

Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 200-бальною шкалою, відповідно до таблиці перерахунку (табл. 1).

Таблиця 1.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.47	179	3.94	158	3.42	137
4.97	199	4.44	178	3.92	157	3.39	136
4.94	198	4.42	177	3.89	156	3.37	135
4.92	197	4.39	176	3.87	155	3.34	134
4.89	196	4.37	175	3.84	154	3.32	133
4.87	195	4.34	174	3.82	153	3.29	132
4.84	194	4.32	173	3.79	152	3.27	131
4.82	193	4.29	172	3.77	151	3.24	130
4.79	192	4.27	171	3.74	150	3.22	129
4.77	191	4.24	170	3.72	149	3.19	128
4.74	190	4.22	169	3.69	148	3.17	127
4.72	189	4.19	168	3.67	147	3.14	126
4.69	188	4.17	167	3.64	146	3.12	125
4.67	187	4.14	166	3.62	145	3.09	124
4.64	186	4.12	165	3.59	144	3.07	123
4.62	185	4.09	164	3.57	143	3.04	122
4.59	184	4.07	163	3.54	142	3.02	121
4.57	183	4.04	162	3.52	141	3	120
4.54	182	4.02	161	3.49	140	< 3	70-119 (повторне перескладання)
4.52	181	4.00	160	3.47	139		
4.49	180	3.97	159	3.44	138		

Результат навчання оцінюється також за двобальною шкалою (зараховано/не зараховано).

Таблиця 2

Шкала переведення балів у національну систему

За національною системою	За 200-бальною шкалою
зараховано	від 120 до 200 балів
не зараховано	менше 119 балів

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Останій семестр вивчення дисципліни) закінчується підсумковим контролем у вигляді екзамену.

До екзамену допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості (відпрацьовані всі пропущені заняття) і їх середній бал за поточну навчальну діяльність із

навчальної дисципліни становить не менше оцінки «3».

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до екзамену становить 120 балів і визначається як сума середнього арифметичного всіх оцінок отриманих в семестрі.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до екзамену становить 72 бали. Перерахунок середньої оцінки за поточну успішність (за 120-бальною шкалою) в табл. 3.

Таблиця 3.

Перерахунок середньої оцінки за поточну успішність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються екзаменом

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	120	4.29	103	3.58	86
4.96	119	4.25	102	3.54	85
4.92	118	4.21	101	3.50	84
4.87	117	4.17	100	3.46	83
4.83	116	4.12	99	3.42	82
4.79	115	4.08	98	3.37	81
4.75	114	4.04	97	3.33	80
4.71	113	4.00	96	3.29	79
4.67	112	3.96	95	3.25	78
4.62	111	3.92	94	3.21	77
4.58	110	3.87	93	3.17	76
4.54	109	3.83	92	3.12	75
4.50	108	3.79	91	3.08	74
4.46	107	3.75	90	3.04	73
4.42	106	3.71	89	3	72
4.37	105	3.67	88	Менше 3	Недостатньо
4.33	104	3.62	87		

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при складанні екзамену становить 80 (мінімальна кількість - не менше 50).

Оцінка з дисципліни визначається комплексно, як сума балів за поточну навчальну діяльність та балів за екзамен.

Із виділених 120 балів за поточну навчальну діяльність на оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти, згідно з робочою навчальною програмою, виділяється додатково від 4 до 12 балів. Заохочувальні бали додаються до підсумкової оцінки з дисципліни в кінці її вивчення.

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму конвертуються у національну шкалу та систему ЄКТС (табл. 4,5).

Таблиця 4.

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 180 до 200 балів	5
Від 150 до 179 балів	4
Від 149 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, дифзаліку	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
160-179	B	добре	
150-159	C		
130-149	D	задовільно	
120-129	E		
50-119	FX	незадовільно з можливістю перескладання	не зараховано з можливістю перескладання
0-49	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 2 (5 курс).

1. Атеросклероз. Визначення. Роль гіперліпідемій, загального та місцевого запалення, ушкодження судинної стінки і тромбоцитів у розвитку атеросклерозу. Фактори ризику. Особливості клінічних проявів залежно від переважної локалізації атеросклерозу (аорта, коронарні, мезентеріальні та ниркові артерії, артерій нижніх кінцівок). Значення лабораторних, променевих та інших інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Стратифікація серцево-судинного ризику. Принципи лікування. Лікувальна тактика при різних варіантах перебігу. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

2. Есенціальна артеріальна гіпертензія. Визначення. Роль порушень центральних та ниркових механізмів регуляції артеріального тиску, ендотеліальної функції та інших факторів. Класифікація. Клінічні прояви та дані додаткових методів дослідження. Ураження органів-мішеней. Диференційний діагноз. Стратифікація ризику. Ускладнення. Немедикаментозне та медикаментозне лікування. Ускладнені та неускладнені гіпертензивні кризи, особливості лікувальної тактики. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

3. Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії. Визначення. Основні причини. Особливості клініки, діагностики ниркових (реноваскулярних, ренопаренхіматозних), ендокринних (синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, синдром Кона, гіпер- та гіпотиреоз), гемодинамічних (коарктація аорти) артеріальних гіпертензій. Артеріальна гіпертензія при обструктивному апное сну та вагітності. Значення лабораторних і інструментальних методів для диференційної діагностики та верифікації діагнозу. Лікування, в тому числі хірургічне лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

4. Хронічні коронарні синдроми. Визначення ішемічної хвороби серця (ІХС). Етіологія. Класифікація ІХС. Поняття «Хронічний коронарний синдром». Особливості клінічного перебігу і діагностики різних форм стабільної стенокардії. Безбольова форма ІХС, післяінфарктний та дифузний кардіосклероз. Критерії діагнозу. Диференційована терапія різних форм ІХС. Прогноз-модифікуюча терапія. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

5. Гострий коронарний синдром (нестабільна стенокардія і гострий інфаркт міокарда). Визначення. Класифікація. Особливості клінічного перебігу і діагностики гострого інфаркту міокарда. Критерії діагнозу. Ускладнення гострого інфаркту міокарда (гостра лівошлуночкова недостатність, порушення ритму і провідності серця, розрив міокарда, гостра аневризма серця, післяінфарктний синдром Дреслера та ін.). Діагностика. Лікувальна тактика в різні періоди гострого

інфаркту міокарда. Прогноз-модифікуюча терапія. Показання до хірургічного лікування. Реабілітація. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

6. Порушення ритму серця. Визначення. Етіологія. Класифікація. Електрофізіологічні механізми аритмій (екстрасистолія, фібриляція та тріпотіння передсердь, суправентрикулярна та шлуночкова тахікардії, фібриляція шлуночків). Клініка, ЕКГ-діагностика та диференціальна діагностика. Ускладнення. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування. Роль електроімпульсної терапії. Невідкладна терапія при пароксизмальних порушеннях ритму та раптовій серцевій смерті. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

7. Порушення провідності серця. Визначення. Етіологія. Класифікація. Клініка та ЕКГ-діагностика синоатріальних, атріовентрикулярних блокад та блокад ніжок пучка Гіса. Тактика при гострих та хронічних порушеннях провідності. Невідкладна допомога при нападі Морганьї-Едамса-Стокса. Показання та принципи електрокардіостимуляції (тимчасової, постійної). Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

8. Легеневе серце. Визначення легеневого серця. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви, зміни даних додаткових методів дослідження у залежності від етіологічного фактору. Диференційний діагноз. Принципи диференційованого лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

9. Тромбоемболія легеневої артерії (ТЕЛА). Визначення, фактори ризику. Класифікація. Патогенез порушень гемодинаміки. Клінічний перебіг. Діагностика. Клінічна оцінка ймовірності ТЕЛА. Лабораторні та інструментальні методи дослідження. Алгоритми діагностики. Диференційний діагноз. Лікування хворих в гострій фазі ТЕЛА. Стратегія ведення хворих з гострою ТЕЛА з урахуванням ризику. Тривале лікування та профілактика рецидиву. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

10. Вроджені вади серця у дорослих. Визначення. Дефект міжпередсердної і міжшлуночкової перегородок, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти. Механізми порушень гемодинаміки, значення легеневої гіпертензії. Значення неінвазивних і інвазивних методів для діагностики і диференційної діагностики. Ускладнення. Синдром Ейзенменгера. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Профілактика ускладнень. Прогноз та працездатність.

11. Інфекційний ендокардит. Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічна картина. Особливості перебігу залежно від збудника. Діагностичні критерії. Значення лабораторних методів і ехокардіографічного дослідження в діагностиці. Диференційний діагноз. Ускладнення (серцева недостатність, емболії, абсцеси та ін.). Лікування. Режими антибактеріальної терапії. Показання до хірургічного лікування. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

12. Набуті вади серця. Вади мітрального, аортального, трикуспідального клапанів. Етіологія, механізми порушень гемодинаміки. Класифікація. Комбіновані мітральні та аортальні вади. Клінічні прояви. Значення неінвазивних та інвазивних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

13. Міокардити і кардіоміопатії. Визначення. Класифікація. Етіологія та патогенез основних видів кардіоміопатій (дилатаційна, гіпертрофічна та ін.). Клінічні прояви. Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження в діагностиці. Критерії діагнозу та диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних видів кардіоміопатій. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

14. Перикардити. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клініки, перебігу і діагностики різних форм перикардитів. Методи верифікації діагнозу. Диференційний діагноз. Тампонада серця. Показання до пункції перикарду, її діагностичне та лікувальне значення. Диференційована терапія різних форм із урахуванням етіологічних факторів. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

15. Гостра серцева недостатність. Визначення. Причини. Патогенез порушень центральної та периферичної гемодинаміки при різних формах (недостатність лівих та правих відділів серця). Класифікація. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування на догоспітальному,

госпітальному етапах та перед випискою. Надання екстреної невідкладної медичної допомоги при гострій декомпенсованій серцевій недостатності, гострому набряку легень, ізольованій недостатності правого шлуночка, кардіогенному шоці.

16. Хронічна серцева недостатність. Визначення. Причини. Патогенез, роль нейрогуморальної активації та ремоделювання серця. Клінічні прояви та їх особливості залежно від варіанту (зі зниженою, помірно зниженою та збереженою фракцією викиду лівого шлуночка), стадії та функціонального класу. Діагностика. Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Лікування, в тому прогноз-модифікуюча терапія. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

17. Гостра ревматична лихоманка. Визначення. Роль стрептококової інфекції та імунологічної реактивності у розвитку гострої ревматичної лихоманки. Класифікація. Клінічна картина (кардит, поліартрит, хорея, ураження шкіри). Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування з урахуванням ступеня активності. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

18. Системний червоний вовчак. Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви залежно від ураження органів і систем та активності хвороби. Значення лабораторних, у тому числі імунологічних, методів дослідження. Діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування з урахуванням ступеню активності. Пульс-терапія. Профілактика. Прогноз та працездатність.

19. Системні захворювання сполучної тканини (системна склеродермія, полі-/дерматоміозит). Визначення. Етіологічні фактори, патогенез. Класифікація. Клінічна картина залежно від ураження органів та систем. Діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

20. Системні васкуліти. Геморагічний васкуліт (васкуліт Шенлейн-Геноха), гіперсенситивний васкуліт, вузликовий поліартеріїт. Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви, критерії діагностики. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

21. Ревматоїдний артрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Роль порушень імунного статусу в розвитку захворювання. Класифікація. Клінічна картина з урахуванням активності патологічного процесу, стадії захворювання, системних проявів. Значення лабораторних та інструментальних методів для діагностики захворювання, його стадії та активності. Критерії діагнозу, значення дослідження синовіальної рідини. Диференційний діагноз. Ускладнення. Стратегія лікування. Базисна терапія. Тактика лікування глюкокортикоїдами та нестероїдними протизапальними засобами. Профілактика. Прогноз та працездатність.

22. Остеоартрит. Подагра/ Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина залежно від переважної локалізації уражень. Діагностика. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

23. Аксиальний спондилоартрит, включаючи анкілозивний спондиліт. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина. Значення інструментальних та лабораторних методів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

24. Реактивні артрити. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви реактивних артритів різної етіології. Синдром Рейтера, значення лабораторних і інструментальних методів діагностики. Критерії діагностики, Диференційний діагноз. Лікування, роль антибактеріальної терапії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

25. Гломерулонефрити. Визначення. Етіологія та патогенез. Патологічна анатомія. Класифікація. Клінічні прояви та особливості окремих морфологічних форм. Діагностика. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування з урахуванням морфологічної форми та клінічного перебігу. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

26. Амілоїдоз. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клінічні прояви амілоїдозу нирок. Діагностика. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та

вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

27. Пієлонефрити. Визначення. Роль інфекції при запальних захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів. Класифікація. Клінічні прояви. Інструментальні та лабораторні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

28. Тубулоінтерстиціальний нефрит. Визначення. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Критерії діагностики та диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

29. Гостре пошкодження нирок. Визначення. Причини. Класифікація. Клінічні прояви та зміни лабораторних показників. Критерії діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування гострого пошкодження нирок та його ускладнень. Нирковозамісна терапія: гемодіаліз, гемофільтрація, гемодіафільтрація. Показання та протипоказання до нирковозамісної терапії, ускладнення. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

30. Хронічна хвороба нирок. Визначення. Причини. Патогенез уражень органів та систем, їх клінічні прояви. Класифікація. Клінічні прояви та зміни лабораторних показників залежно від стадії. Критерії діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування залежно від стадії та ренопротекція. Нирковозамісна терапія: гемодіаліз, гемофільтрація, гемодіафільтрація, трансплантація нирок. Показання та протипоказання до нирковозамісної терапії, ускладнення. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА ЗАВДАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ Модуль 2 (5 курс).

Перелік типових задач діяльності та умінь, що перевіряються при проведенні підсумкового контролю модуля 2:

- Робота з хворим
- Збирати скарги, анамнез хвороби, анамнез життя;
- Збирати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція, вгодованість) та оцінювати зовнішній вигляд (огляд шкіри, підшкірного жирового шару, пальпація лімфатичних вузлів, щитоподібної та молочної залоз), обстежувати стан кістково-м'язової системи, суглобів;
- Обстежувати стан органів дихання (огляд грудної клітки, пальпація грудної клітки, перкусія та аускультация легенів);
- Обстежувати стан органів серцево-судинної системи (огляд і пальпація ділянки серця та судин, перкусія меж серця і аускультация серця та судин);
- Обстежувати стан органів травлення (огляд, перкусія, поверхнева і глибока пальпація);
- Обстежувати стан сечостатевої системи (огляд поперекової ділянки, пальпація нирок).
- Поставити вірогідний (попередній) діагноз захворювання (Список 1)
- Призначити та обґрунтувати лабораторне та/або інструментальне обстеження хворого із захворюваннями (Список 1)
- Інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних досліджень (Список 2)
- Здійснювати диференціальну діагностику при захворюваннях (Список 1)
- Поставити клінічний діагноз захворювань (Список 1)
- Визначати необхідний режим та дієту хворого із захворюваннями (Список 1)
- Визначати принципи та характер лікування (консервативне, оперативне) захворювань (Список 1)
- Діагностувати та надавати допомогу при невідкладних станах (Список 3)
- Виконувати медичні ма
- ніпуляції (Список 4)
- Визначати тактику вторинної профілактики хворих, які підлягають диспансерному нагляду
- Вести медичну документацію щодо пацієнта.

Список 1 (захворювання)

Хвороби серцево-судинної системи

1. Есенціальна артеріальна гіпертензія (гіпертонічна хвороба).
2. Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії:
 - ниркові (реноваскулярні, ренопаренхіматозні);
 - ендокринні (синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, первинний альдостеронізм, гіпер-і гіпотиреоз);
 - коарктація аорти;
 - артеріальна гіпертензія при вагітності.
3. Атеросклероз
4. Стабільна стенокардія напруження
5. Нестабільна стенокардія. Гострий інфаркт міокарда
6. Перикардити
7. Легеневе серце
8. Набуті вади серця: мітрального, аортального та трикуспідального клапанів, комбіновані мітральні та аортальні вади
9. Вроджені вади серця: дефект міжпередсердної, міжшлуночкової перегородки, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти
10. Інфекційний ендокардит
11. Міокардити та кардіоміопатії
12. Тромбоемболія легеневої артерії
13. Порушення ритму серця
14. Порушення провідності серця.
15. Серцева недостатність.

Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини

1. Osteoartrit
2. Системний червоний вовчак
3. Системна склеродермія
4. Подагра
5. Реактивні артрити
6. Ревматоїдний артрит
7. Дерматоміозит/поліоміозит
8. Анкілозивний спондилоартрит
9. Гостра ревматична лихоманка
10. Системні васкуліти (гіперсенситивний та геморагічний васкуліти, вузликовий поліартеріїт).

Хвороби органів сечостатевої системи

1. Пієлонефрити
2. Тубулоінтерстиціальний нефрит
3. Гострі та хронічні гломерулонефрити
4. Амілоїдоз нирок
5. Хронічна хвороба нирок.

Список 2 (лабораторні та інструментальні методи дослідження)

1. Аналіз асцитичної рідини
2. Аналіз синовіальної рідини
3. Аналіз сечі за Нечипоренком
4. Аналіз сечі за Зимницьким
5. Гострофазові показники крові, загальний білок крові та його фракції
6. Загальний аналіз крові
7. Загальний аналіз сечі, тест на мікроальбумінурію
8. Показники кислотно-основного стану крові
9. Коагулограма
10. Біохімічні маркери некрозу міокарда, D-димер

11. Ліпіди та ліпопротеїни крові та їх фракції
12. Креатинін і сечовина крові, швидкість клубочкової фільтрації
13. Сечова кислота крові
14. Електроліти крові
15. Загальний імунологічний профіль крові
16. Серологічні реакції при аутоімунних захворюваннях
17. Мікробіологічне дослідження біологічних рідин та виділень
18. Імуноферментне, імунохімічне, молекулярно-біологічне дослідження крові
19. ТТГ, Т4, Т3, АКТГ, кортизол, альдостерон та ренін в крові
20. Метанефрини у крові та сечі
21. Стандартна ЕКГ (у 12 відведеннях)
22. Ехокардіографія та доплерографія
23. Стрес-тести для діагностики ішемії міокарда
24. Сонографія, сканування, комп'ютерна та магнітно-резонансна томографія щитовидної залози та наднирників
25. Рентгенконтрастна ангіографія
26. Променеве дослідження органів грудної порожнини
27. Променеве дослідження сечостатевої системи
28. Променеве дослідження кісток та суглобів

Список 3 (невідкладні стани)

- Гіпертензивний криз
- Гострий коронарний синдром
- Гостра серцева недостатність
- Зупинка кровообігу і дихання
- Пароксизмальні порушення серцевого ритму і порушення провідності серця (пароксизмальна тахікардія та фібриляція/тріпотіння передсердь, високостепеневі атріовентрикулярні блокади, синдром Морганьї-Едемса-Стокса)
- Тромбоемболія легеневої артерії
- Шоки.

Список 4 (медичні маніпуляції)

- Вимірювати артеріальний тиск
- Реєструвати ЕКГ у 12 відведеннях
- Виконувати штучну вентиляцію легень та проводити непрямий масаж серця
- Проводити катетеризацію сечового міхура м'яким катетером.

Знати клінічну фармакологію основних груп медикаментозних препаратів

1. α і β - адреностимуляторів
2. Антиагрегантів
3. Антиангінальних
4. Антиаритмічних
5. Антибактеріальних
6. Антигіпертензивних
7. Антикоагулянтів
8. Гемостатиків
9. Глюкокортикоїдів і цистотатичних імуносупресантів
10. Діуретиків
11. Нестероїдних протизапальних засобів.

Вміти оформляти медичну документацію

1. Медичну карту стаціонарного хворого
2. Виписку із медичної карти стаціонарного хворого
3. Процедурний листок (форма У №28)
4. Направлення на МСЕК
5. Лікарське свідоцтво про смерть

6. Листок непрацездатності
7. Санаторно-курортну карту
8. Екстрене повідомлення про інфекційне захворювання, харчове, гостре професійне отруєння, незвичайну реакцію на щеплення (форма №058/о)
9. Рецепти за всіма розділами дисципліни.

ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 3 (6 курс). Сучасна практика внутрішньої медицини

- Ведення пацієнта з артеріальною гіпертензією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з болем в грудній клітці: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з порушеннями серцевого ритму: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з порушенням провідності серця: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з задишкою: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
 - Ведення пацієнта з набряковим синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з легеневою гіпертензією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з шумом в серці: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з хронічною серцевою недостатністю: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з болем у спині та кінцівках: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з суглобовим синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з пурпурою: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з лихоманкою: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта зі схудненням: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з дисфагією та печією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з диспепсією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з болем у животі: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з хронічною діареєю: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з закрепамми: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з жовтяницею: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з портальною гіпертензією та асцитом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з легневим інфільтратом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з хронічним кашлем: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з бронхообструктивним синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з ціанозом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з кровохарканням: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з плевральним випотом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Ведення пацієнта з анемією: алгоритми та стандарти і лікування
 - Ведення пацієнта з кровоточивістю: алгоритми та стандарти діагностики і лікування

- Ведення пацієнта з лімфаденопатією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з лейкоцитозом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з лейкопенією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з сечовим синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з нефротичним синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з хронічною хворобою нирок: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
 - Цукровий діабет, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, діагностика: алгоритми та протоколи діагностики
 - Цукровий діабет 1-го та 2-го типу, сучасні методи терапії: алгоритми та протоколи лікування
 - Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету. Алгоритми та протоколи лікування гіпоглікемічної коми, діабетичної кетоацидотичної коми, діабетичної нейропатії, діабетичної нефропатії, ретинопатії, синдрому діабетичної стопи
 - Йододефіцитні захворювання щитоподібної залози. Ознаки ендемічної місцевості за ВООЗ. Клініка, діагностика, профілактика та лікування. Гіпотиреоз та тиреоїдити. Класифікація, діагностика, клініка, лікування: алгоритми діагностики та лікування йододефіцитних захворювань, гіпотиреозу, тиреоїдитів
 - Тиреотоксикоз. Клінічні форми. Діагностика, лікування
 - Рак щитоподібної залози. Класифікація, клініка, діагностика, лікування.
 - Алгоритми діагностики та лікування тиреотоксикозу, раку щитоподібної залози
 - Етіологія та патогенез основних коматозних станів в ендокринологічній практиці
 - Діабетична (кетоацидотична) кома: визначення, провокуючі чинники, клініка, діагностика, диференційна діагностика
 - Лікування кетоацидотичної коми (догоспітальний етап, реанімаційне відділення): лабораторний контроль, регідріяція, інсулінотерапія, корекція електролітних порушень та метаболічного ацидозу
 - Гіпоглікемічна кома і гіпоглікемія: основні причини, провокуючі чинники, класифікація гіпоглікемії за ступенем важкості, діагностика. Лікування гіпоглікемії в залежності від ступеню важкості
 - Поняття про гіперосмолярну та лактацидотичну кому при діабеті
 - Протокол надання медичної допомоги хворим з діабетичними комами
 - Тиреотоксичний криз. Етіологія і патогенез, клініка, діагноз, диференційний діагноз, лікування
 - Аддісонічний криз. Етіологія і патогенез, клініка, діагноз, диференційний діагноз, лікування
 - Диференційний діагноз артеріальної гіпертензії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
 - Диференційний діагноз при порушенні серцевого ритму на підставі клінічного та інструментального обстеження
 - Диференційний діагноз порушенні провідності серця на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
 - Диференційний діагноз задишки на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
 - Диференційний діагноз болю в грудній клітці на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
 - Диференційний діагноз набрякового синдрому на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
 - Диференційний діагноз легеневої гіпертензії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження

- Диференційний діагноз шуму в серці на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз болю у спині та кінцівках на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз суглобового синдрому на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз пурпури на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз дисфагії та печії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз диспепсії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз болю у животі на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз хронічної діареї на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз закрів на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз жовтяниці на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз легеневого інфільтрату на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз портальної гіпертензії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз хронічного кашлю на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз бронхообструктивного синдрому на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз ціанозу на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз кровохаркання на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз плеврального випоту на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз анемії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз лімфаденопатії та лейкоцитозу на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз лейкоцитозу на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз лейкопенії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз сечового синдрому на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз нефротичного синдрому на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз хронічної хвороби нирок на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА ЗАВДАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ Модуль 3 (6 курс). Сучасна практика внутрішньої медицини

Перелік типових задач діяльності та умінь, що перевіряються при проведенні підсумкового модуля 4:

- Робота з хворим
- Збирати скарги, анамнез хвороби, анамнез життя;
- Збирати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція, вгодованість) та оцінювати зовнішній вигляд (огляд шкіри, підшкірного жирового шару, пальпація лімфатичних вузлів, щитоподібної та молочної залоз), обстежувати стан кістково-м'язової системи, суглобів;
- Обстежувати стан органів дихання (огляд грудної клітки, пальпація грудної клітки, перкусія та аускультация легенів);
- Обстежувати стан органів серцево-судинної системи (огляд і пальпація ділянки серця та судин, перкусія меж серця і аускультация серця та судин);
- Обстежувати стан органів травлення (огляд, перкусія, поверхнева і глибока пальпація);
- Обстежувати стан сечостатевої системи (огляд поперекової ділянки, пальпація нирок).
- Поставити вірогідний (попередній) діагноз захворювання (Список 2).
- Призначити та обґрунтувати лабораторне та/або інструментальне обстеження хворого із захворюваннями (Список 2).
- Інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних досліджень (Список 4)
- Здійснювати диференціальну діагностику при захворюваннях (Список 2).
- Поставити клінічний діагноз захворювань (Список 2).
- Визначати необхідний режим та дієту хворого із захворюваннями (Список 2).
- Визначати принципи та характер лікування (консервативне, оперативне) захворювань (Список 2).
- Визначати тактику вторинної профілактики хворих, які підлягають диспансерному нагляду.
- Вести медичну документацію щодо пацієнта.

Список 1 (Синдроми та симптоми)

1. АНЕМІЯ (гостра та хронічна постгеморагічна анемія, залізодефіцитна, В12-дефіцитна, фолієводефіцитна, апластична, гемолітична).
2. АРТЕРІАЛЬНА ГІПЕРТЕНЗІЯ (есенціальна артеріальна гіпертензія, вторинні артеріальні гіпертензії: ниркові - реноваскулярні, ренопаренхіматозні; ендокринні - синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, первинний гіперальдостеронізм, тиреотоксикоз, гіпотиреоз; коарктація аорти, ізольована систолічна артеріальна гіпертензія, синдром обструктивного апное сну, артеріальна гіпертензія при вагітності).
3. АСЦИТ (цироз та пухлини печінки, правошлуночкова серцева недостатність, в т.ч. при констриктивному перикардиті, тромбоз печінкових вен, тромбоз ворітної вени або її гілок, тромбоз, стеноз, облітерація нижньої порожнистої вени на рівні або вище печінкових вен, тощо).
4. БІЛЬ В ГРУДНІЙ КЛІТЦІ (гострий коронарний синдром, стенокардія, стеноз гирла аорти, гіпертрофічна кардіоміопатія, пролапс мітрального клапану, коронарит, аортит, міокардит, гострий перикардит, розшарування аорти, плеврит, тромбоемболія легеневої артерії, пневмоторакс, пухлини середостіння, гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба, кардіоспазм, спазм стравоходу, кила стравохідного отвору діафрагми, пептична виразка шлунку і дванадцятипалої кишки, панкреатит, остеохондроз грудного відділу хребта, оперізуючий лишай, міозит, костохондрит, міжреберна невралгія, нейроциркуляторна дистонія, синдром панічних атак).
5. БІЛЬ В ЖИВОТІ (холецистит, дискінезії жовчного міхура та сфінктера Одді, жовчок ам'яна хвороба, панкреатит, хронічний гастрит, пептична виразка шлунку та дванадцятипалої кишки, синдром роздратованого кишечника, целиакія та інші ентеропатії, хвороба Крона, виразковий коліт, «черевна жаба»).
6. БІЛЬ В КІНЦІВКАХ ТА СПИНІ (аксіальний спондилоартрит, остеоартроз, остеохондроз хребта, остеопороз, дерматоміозит/поліміозит, нейропатії, зокрема при цукровому діабеті).

7. **БРОНХООБСТРУКТИВНИЙ СИНДРОМ** (хронічне обструктивне захворювання легень, бронхіальна астма, пухлини трахеї, бронхів та середостіння).
8. **ВИПІТ У ПЛЕВРАЛЬНУ ПОРОЖНИНУ** (туберкульоз, пневмонії, злоякісні пухлини плеври та легенів, серцева недостатність, гострий панкреатит, цироз печінки, нефротичний синдром, травми грудної клітки, гіпотиреоз, системні захворювання сполучної тканини).
9. **ГЕМОРАГІЧНИЙ СИНДРОМ** (геморагічний васкуліт, вузликовий поліартеріїт, гіперсенситивний васкуліт, гемофілія, ідіопатична тромбоцитопенічна пурпура, синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові, злоякісні захворювання кровотворної системи, що супроводжуються тромбоцитопенією).
10. **ГЕПАТОМЕГАЛІЯ ТА ГЕПАТОЛІСНАЛЬНИЙ СИНДРОМ** (хронічні гепатити, цироз та рак печінки, тромбоз печінкових вен, лейкемії, лімфогранулематоз, еритремія, правошлуночкова серцева недостатність, зокрема при констриктивному перикардиті, хвороби накопичення, зокрема, гемохроматоз).
11. **ГПЕРГЛІКЕМІЯ** (цукровий діабет, гіперкортицизм, тиреотоксикоз, феохромоцитома, акромегалія).
12. **ГІПОГЛІКЕМІЯ** (надниркова недостатність, гіпотиреоз, гіпопітуїтаризм, інсулін-секретуючі пухлини, печінкова та ниркова недостатність, сепсис).
13. **ДИСФАГІЇ** (езофагіти, в тому числі при гастроєзофагеальній рефлюксній хворобі, рак стравоходу, дифузний спазм стравоходу, ахалазія кардії, дивертикули стравоходу, дисфагія при ураженні центральної та периферичної нервової системи, зокрема при дифтерії та правці, та м'язової системи, системна склеродермія).
14. **ЖОВТЯНИЦЯ** (хронічні гепатити, цироз та рак печінки, гемолітичні анемії, жовчнокам'яна хвороба, рак головки підшлункової залози, рак фатерова соска, доброякісні гіпербілірубінемії).
15. **ЗАДИШКА** (при серцевій недостатності зі збереженою, помірно зниженою та зниженою фракцією викиду лівого шлуночка; дихальній недостатності внаслідок порушення бронхіальної прохідності та захворювань легень і плеври, в тому числі при пневмонії, туберкульозі та пневмотораксі; патології судин легень, зокрема тромбоемболії легеневої артерії та захворюваннях грудної клітки або дихальних м'язів, синдромі гіпервентиляції при неврозах і нейроциркуляторній дистонії, ураженнях дихального центру при органічних захворюваннях головного мозку, анеміях).
16. **ЗАКРЕП** (синдром подразненої кишки, рак кишки, аноректальні захворювання, гіпотиреоз, ситуаційні, ятрогенні, психогенні та нейрогенні закрепи, порушення харчування).
17. **ЗОБ** (нетоксичний та токсичний зоб, тиреоїдити, рак щитоподібної залози).
18. **КАШЕЛЬ** (хронічне обструктивне захворювання легень, бронхіальна астма, туберкульоз легень, бронхоектатична хвороба, пневмонії, пневмоконіози, злоякісні пухлини легень і бронхів, лівошлуночкова серцева недостатність, синдром постназального затікання, гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба).
19. **КЕТОЗ, КЕТОАЦИДОЗ** (цукровий діабет, гіперкортицизм, голодування, інфекційні захворювання).
20. **КРОВОХАРКАННЯ** (туберкульоз легень, злоякісні пухлини бронхів і легень, пневмонії, бронхоектатична хвороба, абсцес легені, мітральний стеноз, інфаркт легені).
21. **ЛЕГЕНЕВИЙ ІНФІЛЬТРАТ** (пневмонії, інфільтративний туберкульоз легень, еозинофільний легеневий інфільтрат, інфаркт та рак легень, доброякісні пухлини легень, саркоїдоз легень, вогнищевий пневмосклероз).
22. **ЛІМФАДЕНОПАТІЯ** (туберкульоз, саркоїдоз, інфекційний мононуклеоз, системні захворювання сполучної тканини, метастатичне ураження, гострі і хронічні лімфоїдні та мієлоїдні лейкемії, хвороба Ходжкіна, неходжкінські злоякісні лімфоми, реактивний лімфаденіт, сепсис, ВІЛ-інфекція).
23. **ЛИХОМАНКА** (ревматоїдний артрит, інфекційний ендокардит, злоякісні новоутворення, в тому числі, лейкемії, лімфоми, мієломна хвороба, лімфогранулематоз, сепсис,

туберкульоз, системні захворювання сполучної тканини, вузликосий поліартеріт, гнійний холангіт, абсцеси внутрішніх органів, хвороба Крона, гнійний пієлонефрит).

24. **НАБРЯКОВИЙ СИНДРОМ** (венозні набряки: хронічна венозна недостатність, порушення венозного відтоку, тромбофлебіт глибоких вен; лімфатичні набряки: запальні, обструктивні; жирові, ортостатичні та ідіопатичні; при ураженні кістково-м'язової системи: артрити, тендовагініти; нефротичний синдром, захворювання серцево-судинної системи з розвитком серцевої недостатності, захворювання печінки, зокрема, цироз печінки та інші гіпопротеїнемічні стани: ексудативна ентеропатія, синдром мальабсорбції, аліментарні і кахектичні набряки; набряки, зумовлені прийомом лікарських засобів та ендокринні захворювання: гіпотиреоз).

25. **НЕФРОТИЧНИЙ СИНДРОМ** (гострий та хронічний гломерулонефрит, амілоїдоз нирок, діабетична нефропатія, мієломна хвороба).

26. **ПЕЧІЯ** (гастроезофагеальна рефлюксна хвороба, хронічний гастрит, необстежена диспепсія, пептична виразка шлунку та дванадцятипалої кишки).

27. **ПОРТАЛЬНА ГІПЕРТЕНЗІЯ** (хронічні вірусні гепатити, цироз та пухлини печінки, правошлуночкова серцева недостатність, в т.ч. при констриктивному перикардії, тромбоз печінкових вен, тромбоз ворітної вени або її гілок, тромбоз, стеноз, облітерація нижньої порожнистої вени на рівні або вище печінкових вен, тощо).

28. **ПОРУШЕННЯ СЕРЦЕВОГО РИТМУ** (екстрасистоля, фібриляція та тріпотіння передсердь).

29. **СЕЧОВИЙ СИНДРОМ** (гострий та хронічний гломерулонефрит, сечокам'яна хвороба, тубулоінтерстиціальні захворювання нирок, пієлонефрит, діабетична нефропатія, інфаркт нирки, туберкульоз нирки, гіпернефрома, цистит, уретрит, геморагічний васкуліт).

30. **СУГЛОБОВИЙ СИНДРОМ** (ревматоїдний артрит, остеоартроз, аксіальний спондилоартрит, реактивний артрит, подагра, системний червоний вовчак, системна склеродермія, гостра ревматична лихоманка).

31. **СХУДНЕННЯ** (онкологічні захворювання, системний червоний вовчак, вузликосий поліартеріт, захворювання травного тракту, легень, в тому числі туберкульоз, серцево-судинної системи, аліментарне та психогенне схуднення, ВІЛ-інфекція).

32. **ХРОНІЧНИЙ ДІАРЕЙНИЙ СИНДРОМ** (хронічний атрофічний гастрит, хвороба оперованого шлунку, синдром Золлінгера-Еллісона, хвороба Крона, виразковий коліт, целиакія, хвороба Уіппла, синдром надмірного бактеріального росту в тонкій кишці, харчове несприйняття, синдром подразненої кишки, хронічний панкреатит, діабетична ентеропатія, амілоїдоз, синдром набутого імунodefіциту).

33. **ЦІАНОЗ ДИФУЗНИЙ ТА ЛОКАЛЬНИЙ** (захворювання легень та серця, в тому числі при вроджених вадах серця в стані синдрому Ейзенменгера та набутих вадах серця – мітральний стеноз, недостатність трикуспідального клапана, серцева і дихальна недостатність та при утворенні патологічного гемоглобіну).

34. **ШУМ У СЕРЦІ** (вроджені вади серця: дефект міжшлуночкової перегородки, дефект міжпередсердної перегородки, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти; набуті вади серця: мітральний стеноз, недостатність мітрального клапана (органічна та відносна), пролапс мітрального клапану, стеноз гирла аорти, недостатність аортального клапана, гіпертрофічна кардіоміопатія, недостатність тристулкового клапана (органічна та відносна), невинний систолічний шум у осіб молодого віку).

Список 2 (захворювання)

Хвороби системи кровообігу

1. Есенціальна артеріальна гіпертензія (гіпертонічна хвороба)
2. Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії:
 - ниркові (реноваскулярні, ренопаренхіматозні);
 - ендокринні (синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, первинний альдостеронізм, тиреотоксикоз, гіпотиреоз);
 - коарктація аорти;

- ізольована систолічна артеріальна гіпертензія;
- синдром обструктивного апное сну;
- артеріальна гіпертензія при вагітності;
- 3. Атеросклероз
- 4. Стабільна стенокардія напруження
- 5. Гострий коронарний синдром (гострий інфаркт міокарда, нестабільна стенокардія)
- 6. Перикардити
- 7. Хронічне легеневе серце
- 8. Набуті вади серця: мітрального, аортального та трикуспідального клапанів, комбіновані мітральні та аортальні вади
- 9. Вроджені вади серця: дефект міжпередсердної, міжшлуночкової перегородки, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти
- 10. Інфекційний ендокардит
- 11. Міокардити та кардіоміопатії
- 12. Тромбоемболія легеневої артерії
- 13. Порушення серцевого ритму
- 14. Порушення провідності серця
- 15. Серцева недостатність.

Хвороби органів дихання

1. Хронічне обструктивне захворювання легень
2. Бронхіальна астма
3. Пневмонії
4. Плеврити
5. Інфекційно-деструктивні захворювання легень
6. Бронхоектатична хвороба
7. Дихальна недостатність.

Хвороби органів травлення

1. Хронічні езофагіти та гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба
2. Функціональні порушення шлунку, жовчного міхура і жовчовивідних шляхів, кишечника
3. Хронічні гастрити та дуоденіти
4. Пептична виразка шлунку та 12-палої кишки
5. Хронічні захворювання тонкої та товстої кишки (целиакія та інші ентеропатії, виразковий коліт, хвороба Крона)
7. Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит
8. Хронічні гепатити
9. Цирози печінки
10. Хронічні панкреатити.

Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини

1. Остеоартрит
2. Системний червоний вовчак
3. Системна склеродермія
4. Подагра
5. Реактивні артрити
6. Гостра ревматична лихоманка
7. Ревматоїдний артрит
8. Дерматоміозит/поліміозит
9. Аксиальний спондилоартрит
10. Системні васкуліти (геморагічний васкуліт, вузликовий поліартеріїт).

Хвороби органів сечостатевої системи

1. Пієлонефрити
2. Тубулоінтерстиціальний нефрит
3. Гострі та хронічні гломерулонефрити

4. Амілоїдоз нирок
5. Нефротичний синдром
6. Хронічна хвороба нирок.

Хвороби органів кровотворення

1. Анемії
2. Гострі та хронічні лейкемії
3. Лімфоми
4. Мієломна хвороба
5. Гемофілії
6. Тромбоцитопенічна пурпура.

Хвороби ендокринної системи

1. Цукровий діабет, тип 1
2. Цукровий діабет, тип 2
3. Йододефіцитні захворювання щитоподібної залози
4. Гіпотиреоз
5. Тиреотоксикоз
6. Рак щитоподібної залози
7. Синдром та хвороба Іценка-Кушінга
8. Феохромоцитома
9. Альдостерома
10. Метаболічний синдром.

Список 4 (лабораторні та інструментальні методи дослідження)

1. Аналіз плевральної рідини
2. Аналіз асцитичної рідини
3. Аналіз синовіальної рідини
4. Аналіз сечі на діастазу
5. Аналіз сечі за Нечипоренком
6. Аналіз сечі за Зимницьким
7. Активність альфа-амілази у крові та сечі, фекальна еластаза 1
8. Протеїни крові та їх фракції, С-реактивний протеїн
9. Ліпіди та ліпопротеїни крові та їх фракції
10. Загальний аналіз крові
11. Загальний аналіз сечі, тест на мікроальбумінурію
12. Тест толерантності до глюкози, глікемічний профіль, С-пептид, глікований гемоглобін, фруктозамін
13. Біохімічні показники обміну заліза сироватки крові
14. Кетонові тіла крові та сечі, йодурія
15. Показники кислотно-основного стану крові
16. Електроліти крові
17. Амінотрансферази крові
18. Загальний білірубін та його фракції
19. Коагулограма
20. Біохімічні маркери некрозу міокарда, D-димер
21. Креатинін і сечовина крові, швидкість клубочкової фільтрації
22. Сечова кислота крові
23. Лужна фосфатаза крові
24. Загальний імунологічний профіль крові
25. Серологічні реакції при аутоімунних захворюваннях
26. Дослідження функції зовнішнього дихання
27. Стандартна ЕКГ (у 12 відведеннях)
28. Мікробіологічне дослідження біологічних рідин та виділень
29. Маркери вірусних гепатитів

30. Прокальцитонін
31. Загальний аналіз стернального пунктату
32. Загальний аналіз мокротиння
33. ТТГ, Т₄, Т₃, антитіла до тиреопероксидази (АТПО), антитіла до рецепторів ТТГ, антитіла до тиреоглобуліну в крові
34. АКТГ, кортизол, альдостерон та ренін в крові
35. Метанефрини у крові та сечі
36. Ехокардіографія та доплерографія
37. Стрес-тести для діагностики ішемії міокарду
38. Методи інструментальної візуалізації щитоподібної залози
39. Рентгенконтрастна ангіографія
40. Методи інструментальної візуалізації органів черевної порожнини
41. Методи інструментальної візуалізації органів грудної порожнини
42. Методи інструментальної візуалізації сечостатевої системи
43. Методи інструментальної візуалізації черепа, хребта, кісток та суглобів
44. рН-метрія шлунку та стравоходу
45. Дихальні тести з ¹³С-сечовиною, ¹³С-тригліцидами, ¹³С-крохмалем, ¹³С-лактозою та дихальні водневі тести з глюкозою і лактулозою
46. Ендоскопічне дослідження бронхів
47. Ендоскопічне дослідження травного тракту
48. Гістоморфологічне дослідження біоптату лімфатичних вузлів.

Знати клінічну фармакологію основних груп медикаментозних препаратів

1. α і β - адреностимуляторів
2. Антиагрегантів
3. Антиангінальних
4. Антиаритмічних
5. Антибактеріальних
6. Антигіпертензивних
7. Антикоагулянтів
8. Відхаркувальних
9. Гемостатиків
10. Глюкокортикоїдів і цитостатичних імуносупресантів
11. Діуретиків
12. Інгібіторів протонної помпи
13. Н₂-гістаміноблокаторів
14. Нестероїдних протизапальних засобів
15. Пероральних цукрознижувальних засобів та препаратів інсуліну, тироксину, похідних імідазолу
16. Препаратів заліза
17. Холінолітиків.

Вміти оформляти медичну документацію

1. Медичну карту стаціонарного хворого
2. Виписку із медичної карти стаціонарного хворого
3. Процедурний листок (форма У №28)
4. Направлення на МСЕК
5. Лікарське свідоцтво про смерть
6. Листок непрацездатності
7. Санаторно-курортну карту
8. Екстрене сповіщення про випадок інфекційного захворювання, онко- та профзахворювання
9. Рецепти за всіма розділами дисципліни.

ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Невідкладні стани у клініці внутрішньої медицини

- Тактика при зупинці кровообігу та дихання
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гіпертензивним кризом на догоспітальному та госпітальному етапах
 - Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гострим коронарним синдромом на догоспітальному та госпітальному етапах
 - Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з тромбоемболією легеневої артерії на догоспітальному та госпітальному етапах
 - Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гострою серцевою недостатністю на догоспітальному та госпітальному етапах
 - Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з шоком на догоспітальному та госпітальному етапах.
 - Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з пароксизмальними порушеннями серцевого ритму на догоспітальному та госпітальному етапах
 - Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гострою дихальною недостатністю на догоспітальному та госпітальному етапах
 - Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з меленою та гематемезисом на догоспітальному та госпітальному етапах
 - Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з олігоанурією на догоспітальному та госпітальному етапах
 - Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з комою (в т.ч. з гіпоглікемічною, кетоацидотичною, печінковою та уремічною) на догоспітальному та госпітальному етапах
 - Протоколи діагностики та лікування хворих з тиреотоксичним кризом на догоспітальному та госпітальному етапах
 - Протоколи діагностики та лікування хворих з аддисонічним кризом на догоспітальному та госпітальному етапах
 - Ведення пацієнта з гострим порушенням мозкового кровообігу: алгоритми та стандарти діагностики та лікування транзиторної ішемічної атаки, гострого ішемічного та геморагічного інсультів
 - Ведення пацієнта з епілептичним статусом: алгоритми та стандарти діагностики та лікування
 - Ведення пацієнта з інфекційними захворюваннями центральної та периферичної нервової систем: алгоритми та стандарти діагностики та лікування менінгітів, енцефалітів, мієліту, поліомієліту, нейробореліозу
 - Ведення пацієнта з інфекційно-алергічними захворюваннями нервової системи: алгоритми та стандарти діагностики та лікування синдрому Гійєна-Барре, післядифтерійної полінейропатії, хронічної демієлінізуючої полінейропатії
 - Ведення пацієнта з головним болем та прозопалгіями: алгоритми та стандарти діагностики та лікування
 - Ведення пацієнта з вертеброгенними та невертеброгенними больовими синдромами: алгоритми та стандарти діагностики та лікування.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА ЗАВДАНЬ

Невідкладні стани у клініці внутрішньої медицини

При проведенні підсумкового контролю модуля 5 перевіряють наступні вміння та практичні навички:

- Діагностування невідкладних станів (Список 3)
- Визначення тактики надання екстреної медичної допомоги (Список 3)
- Надання екстреної медичної допомоги (Список 3)
- Алгоритм виконання медичних маніпуляцій (Список 5).

Список 3 (невідкладні стани)

- Гіпертензивний криз
- Гострий коронарний синдром
- Гостра серцева недостатність
- Гостра дихальна недостатність
- Гостра наднирникова недостатність
- Гостра печінкова недостатність
- Гостре пошкодження нирок
- Зупинка кровообігу і дихання
- Коми, в т.ч. гіпоглікемічна та діабетична кетоацидотична
- Кровотечі (стравохідна і шлунково-кишкова)
- набряк Квінке/набряк гортані
- Пароксизмальні порушення серцевого ритму та порушення провідності серця (пароксизмальна тахікардія та фібриляція/тріпотіння передсердь, високостепеневі атріовентрикулярні блокади, синдром Морганьї-Едемса-Стокса)
 - Тиреотоксичний криз
 - Тромбоемболія легеневої артерії
 - Шоки
 - Судинні захворювання нервової системи (транзиторна ішемічна атака, ішемічний інсульт, геморагічний інсульт)
 - Епілептичний статус
 - Неепілептичні пароксизмальні стани (синкопе)
 - Інфекційні захворювання нервової системи (менінгіти, енцефаліти, мієліт, поліомієліт, нейробореліоз)
 - Інфекційно-алергічні мононейропатії та полінейропатії (синдром Гійєна-Барре, післядифтерійна полінейропатія).

Список 5 (медичні маніпуляції)

- Вимірювати артеріальний тиск
- Реєструвати ЕКГ у 12 відведеннях
- Проводити серцево-легеневу реанімацію (штучна вентиляція легень та непрямий масаж серця)
 - Проводити катетеризацію сечового міхура м'яким катетером
 - Проводити внутрішньовенні ін'єкції
 - Визначати групу крові.

13. Методичне забезпечення

1. Підручники, навчальні посібники
2. Методичні рекомендації до лекцій, відеопрезентації лекцій
3. Плани практичних занять, лекцій
4. Завдання для самостійної роботи
5. Методичні рекомендації до практичних занять для студентів, для викладача
6. Алгоритми виконання практичних навичок, медичних маніпуляцій, відеофільми
7. Стандартизовані результати лабораторних та інструментальних методів досліджень
8. Муляжі, фантоми тощо
9. Симулятори, електронні довідники, комп'ютери з відповідним інформаційним забезпеченням
10. Робочі зошити за темами практичних занять
11. Тестові питання, ситуаційні задачі, тестові завдання формату А для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь студентів
12. Теоретичні питання, практичні завдання до підсумкового контролю.

13. Рекомендована література

Базова

1. Внутрішня медицина: ревматологія: навчальний посібник / В.С. Кондратюк, М.Б. Джус. - К.: ВСВ «Медицина», 2017. - 272 с.
2. Внутрішні хвороби. У 2 т. Т. 1 / Л.В.Глушко, С.В.Федоров, І.М. Скрипник, М.М. Островський/ За ред. проф. Л.В.Глушка. – К.: ВСВ «Медицина», 2019. – 680 с.
3. Внутрішні хвороби: Підручник, заснований на принципах доказової медицини 2018/19 / Керівник проекту Александра Кубец, гол. ред. Адріана Яремчук-Кочмарик, Анатолій Свінціцький; пер. з польск. – Краків: Практична медицина, 2018. – 1632 с.
4. Гастроентерологія. Підручник: У 2 Т. - Т.2 / за ред. проф. Н.В Харченко., О.Я. Бабака. - Кіровоград: Поліум, 2017. – 432 с.
5. Ендокринологія: підручник (Ю.І. Комісаренко, Г.П. Михальчишин, П.М. Боднар та ін.) За ред. професора Ю.І. Комісаренко, - Вид. 5, перероб. та доп. – Вінниця: Нова Книга, 2020. – 456 с.
6. Імунологія / За ред. Кузнецової Л.В., Бабаджана В.Д., Харченко Н.В. Підручник - Вінниця ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2017. – 565 с.
7. Клінічна фармакологія. 2021. Нова книга. Харків. За редакцією О.М. Біловола (Хайтович М.В., Потаскалова В.С. та ін.). – 544 с.
8. Ендокринологія: підручник (Ю.І. Комісаренко, Г.П. Михальчишин, П.М. Боднар та ін.) За ред. професора Ю.І. Комісаренко, - Вид. 5, перероб. та доп. – Вінниця: Нова Книга, 2020. – 456 с.
9. Лабораторна діагностика туберкульозної інфекції (навчальний посібник) / Ю.І. Фещенко, О.А. Журило, А.І. Барбова, 2019. – 304 с.
10. Медицина за Девідсоном: принципи і практика: у 3-х томах: том 1. переклад 23-го англійського видання /за ред. Стюарта Г. Ралстона, Яна Д. Пенмана, Марка В.Дж. Стрекена, Річарда П. Гобсона. – Медицина, 2020. – 258 с.
11. Медицина за Девідсоном: принципи і практика: у 3-х томах: том 2. переклад 23-го англійського видання /за ред. Стюарта Г. Ралстона, Яна Д. Пенмана, Марка В.Дж. Стрекена, Річарда П. Гобсона. – Медицина, 2020. – 778 с.
12. Медицина за Девідсоном: принципи і практика: у 3-х томах: том 3. переклад 23-го англійського видання /за ред. Стюарта Г. Ралстона, Яна Д. Пенмана, Марка В.Дж. Стрекена, Річарда П. Гобсона. – Медицина, 2021. – 642 с.
13. Наказ МОЗ України від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги» Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол.
14. Наказ МОЗ України від 23.12.2021 №2857 «Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Стабільна ішемічна хвороба серця».
15. Наказ МОЗ України від 15.09.2021 №1957 «Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та кардіореабілітації «Гострий коронарний синдром без елевації сегмента ST».
16. Наказ МОЗ України від 14.09.2021 №1936 «Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та кардіореабілітації «Гострий коронарний синдром з елевацією сегмента ST».
17. Наказ МОЗ України від 15.01.2021 №51 «Про затвердження стандартів медичної допомоги при вірусному гепатиті С у дорослих».
18. Наказ МОЗ України від 15 січня 2021 року №49 «Про затвердження стандартів медичної допомоги при вірусному гепатиті В у дорослих».

19. Невідкладні стани в клініці внутрішніх хвороб: навч. посіб.: у 2 ч. Ч. 1. Кардіологія, ендокринологія та ревматологія / Л. Н. Приступа, В. Г. Псарьова, В. В. Лаба та ін.; за заг. ред. д-ра мед. наук, проф. Л. Н. Приступи. – Суми: Сумський державний університет, 2017. – 217 с.
20. Невідкладні стани в клініці внутрішніх хвороб: навч. посіб.: у 2 ч. Ч. 2. Пульмонологія, нефрологія, алергологія, гематологія та гастроентерологія / Л. Н. Приступа, В. Г. Псарьова, В. В. Лаба та ін.; за заг. ред. д-ра мед. наук, проф. Л. Н. Приступи. – Суми: Сумський державний університет, 2017. – 219 с.
21. Неврологія: нац. підручник / І.А. Григорова, Л.І. Соколова, Р.Д. Герасимчук та ін.; за ред. І.А. Григорової, Л.І.Соколової. – 3-є вид., перероб. та допов. - К.: ВСВ «Медицина», 2020. – 640 с.
22. Основи імунології: функції та розлади імунної системи: 6-е видання /Абул К. Аббас, Ендрю Г. Ліхтман, Шив Пілл.:Медицина. – 2020. – 328 с.
23. Профілактика туберкульозу. Навчальний посібник для студентів і лікарів- інтернів ВНМЗ ІV рівня акредитації та лікарів / В.І. Петренко, М.Г. Долинська, А.В. Александрін, В.В. Петренко – К.: 2Print, 2017. – 88 с.
24. Паліативна та хоспісна допомога хворим на туберкульоз: навчальний посібник (ВНЗ ІV р. а.) / Ю.І. Фещенко, В.М. Князевич, О.М. Разнатовська, Н.А. Гріцова /Київ, 2017. – 128 с.
25. Ревматичні хвороби. Класифікація, стандарти діагностики та лікування /За редакцією академіка В. М. Коваленка. – К., Моріон, 2021. – 399 с.
26. Свінціцький А. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини / Медицина, 2019. – 1008 с.
27. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування // За ред. В.М.Коваленка, М.І.Лутая, Ю.М.Сіренка, О.С.Сичова, 5-те вид., переробл. і доповн. – К.: Моріон, 2021. – 320 с.
28. Фармакологія за Рангом і Дейлом: 9 видання: у 2 томах. (Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наукові редактори перекладу Ганна Зайченко, Микола Хайтович). Том 1. ВСВ «Медицина», 2021. – 588 с.
29. Фармакологія за Рангом і Дейлом: 9 видання: у 2 томах. (Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наукові редактори перекладу Ганна Зайченко, Микола Хайтович). Том 2. ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
30. Уніфіковані (для кафедр внутрішньої медицини No1-4) методичні розробки для практичних занять з дисципліни «Внутрішня медицина (в т.ч. клінічна фармакологія, медична генетика, клінічна імунологія та алергологія, професійні хвороби)» українською мовою для студентів 5 курсу медичних факультетів. Київ, 2022. – 449 с.
31. Davidson's Principles and Practice of Medicine 23rd Edition. Editors: Stuart Ralston, Ian Penman, Mark Strachan Richard Hobson. Elsevier. – 2018. – 1440 p.
32. Harrison's Principles of Internal Medicine 20th Edition. Editors: J. Larry Jameson, Dennis L. Kasper, Dan L. Longo, Anthony S. Fauci, Stephen L. Hauser, Jozeph Loscalzo. – 2018. – 3522 p.
33. Textbook of Clinical Neurology / Kuks J.B.M., Snoek J.W. - Bohn Stafleu van Loghum, 2018. – 372 p.
34. John C. M. Brust. Current Diagnosis & Treatment Neurology. - McGraw-Hill Education. – 2019. – 632 p.
35. Roger P. Simon, Michael J. Aminoff, David A. Greenberg. Clinical Neurology (LANGE). - McGraw-Hill Education / Medical. – 2018. – 447 p.

Додаткова:

1. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Негоспітальна пневмонія у дорослих осіб: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика, антимікробна терапія та профілактика», – Київ, Національна академія медичних наук України – 2019.
2. Біловол О.М. Ревматологія: навчальний посібник / О.М. Біловол, І.І. Князькова, В.В. Златкіна, [та інш.]. – Харків: Видавництво ХНМУ. – 2018. – 251 с.

3. Боженко М.І., Негрич Т.І., Боженко Н.Л., Негрич Н.О. Головний біль. Навчальний посібник. - К.: Видавничий дім «Медична книга». – 2019. – 48 с.
4. Власенко М.В., Паламарчук А.В., Прудіус П.Г. Діагностика та лікування хворих із вузловою формою зоба. Методичні рекомендації. – К. Видавничий дім Медкнига, 2019. – 72 с.
5. Вітамін-гормон D та прищитоподібні залози: глобальний вплив на стан здоров'я: клінічний посібник / За ред. О.В. Камінського, Ю.І. Комісаренко – Харків: Промарт, 2020. – 160 с.
6. Внутрішня медицина = Internal medicine: Part 1: textbook for English-speaking students of higher medical schools / edited by Professor M.A. Stanislavchuk and professor V.K. Sierkova. – Vinnytsya: Nova Knyha, 2019. – 408 p.
7. Внутрішня медицина = Internal medicine: Part 2: textbook for English-speaking students of higher medical schools / edited by Professor M.A. Stanislavchuk and professor V.K. Sierkova. – Vinnytsya: Nova Knyha, 2019. – 360 p.
8. Ведення побічних реакцій під час лікування хворих на туберкульоз та ко-інфекцію (туберкульоз/ВІЛ-інфекція/СНІД) / Ю.І. Фещенко, С.О.Черенько, Н.А.Литвиненко та ін. Київ, 2016. – 61 с.
9. ЕКГ у практиці = The ECG in Practice = ЭКГ в практике: навчальний посібник / Джон Р. Хемптон; переклад 6-го англ. видання. – Київ: Медицина, 2018. – 560 с.
10. Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. - Тернопіль: Укрмедкн., 2018. – 311 с.
11. Клінічна настанова, заснована на доказах «Аксіальний спондилоартрит (анкілозивний спондилоартрит)». Державний Експертний Центр Міністерства охорони здоров'я України, 2017.
12. Клінічна настанова «Артеріальна гіпертензія». Державний Експертний Центр Міністерства охорони здоров'я України, 2017.
13. Клінічна настанова «Остеоартроз». Державний Експертний Центр Міністерства охорони здоров'я України, 2017.
14. Клінічна настанова, заснована на доказах «Бронхіальна астма». Державний Експертний Центр Міністерства охорони здоров'я України, 2021.
15. Клінічна настанова «Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба». Державний Експертний Центр Міністерства охорони здоров'я України, 2017.
16. Клінічна настанова «Цироз печінки та його ускладнення». Державний Експертний Центр Міністерства охорони здоров'я України, 2017.
17. Клінічна фармакологія та фармакотерапія в стоматології: навчальний посібник / І.П. Мазур, М.В. Хайтович, Л.І. Голопихо. – 2-е видання. ВСВ «Медицина», 2019. – 376 с.
18. Невідкладні стани при серцево-судинних захворюваннях: алгоритми діагностики та лікування. Адаптовано за матеріалами Асоціації з невідкладної серцево-судинної допомоги Європейського товариства кардіологів (під ред. проф. Г. Буено та проф. П. Вренкса) За редакцією члена-кор. НАМН України проф. О.М. Пархоменка. Видання третє, 2018. – 112 с.
19. Негрич Т.І., Боженко Н.Л., Матвієнко Ю.Щ. Ішемічний інсульт: вторинна стаціонарна допомога: навчальний посіб. Львів: ЛНМУ імені Данила Галицького. – 2019. – 160 с.
20. Петренко В.І., Стополянський О.В., Бондаренко Я.В., Галан І.О., Кравченко В.В., Карташова С.В., Стополянська Л.В. Туберкульоз-асоційований синдром відновлення імунної системи у ВІЛ-інфікованих пацієнтів: сучасний стан проблеми // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2021. – № 1 (44). – С. 87-94. DOI:<https://doi.org/10.30978/TB2021-1-87> .
21. Петренко В.І., Норейко С.Б., Процюк Р.Г., Бондаренко Я.В., Гречанюк Ю.О. Удосконалення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу на кафедрі фтизіатрії та пульмонології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2020. – № 2 (41). – С. 98-99. DOI: <https://doi.org/10.30978/TB2020-2-79>.
22. Петренко В.І., Долинська М.Г. Нові підходи до виявлення і лікування латентної туберкульозної інфекції // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2018. – № 4 (35). – С. 5-10. DOI: <http://doi.org/10.30978/TB2018-4-5>.

23. Петренко В.І., Долинська М.Г., Разнатовська О.М. Позалегеневий і міліарний туберкульоз у хворих на коінфекцію туберкульоз/ВІЛ // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2018. – № 1 (32). – С. 90-100.
24. Петренко В.І., Долинська М.Г., Разнатовська О.М. Позалегеневий і міліарний туберкульоз у хворих на коінфекцію туберкульоз/ВІЛ // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2018. – № 2 (33). – С. 61-73.
25. Петренко В.І., Долинська М.Г., Разнатовська О.М. Позалегеневий і міліарний туберкульоз у хворих на коінфекцію туберкульоз/ВІЛ // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2018. – № 3 (34). – С. 77-87.
26. Петренко В.І., Долинська М.Г., Разнатовська О.М. Позалегеневий і міліарний туберкульоз у хворих на коінфекцію туберкульоз/ВІЛ // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2018. – № 4 (35). – С. 87-97.
27. Петренко В.І., Долинська М.Г., Разнатовська О.М. Позалегеневий і міліарний туберкульоз у хворих на коінфекцію туберкульоз/ВІЛ // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2019. – № 1 (36). – С. 86-99.
28. Порадник лікаря з невідкладної медицини: посібник / за ред. М. І. Шведа. - Тернопіль: Укрмедкн.; ТНМУ, 2019. – 527 с.
29. Процюк Р.Г. Туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2020. – № 3 (42). – С. 92-103.
30. Скибчик В.А., Соломенчук Т.М. Практичні аспекти сучасної кардіології. Видання 2-ге, доповнене. – Львів: Мс, 2019. – 416 с.
31. Тодоріко Л.Д., Петренко В.І., Денисов О.С., Сем'янів І.О., Спринсян Т.А., Підвербецька О.В. Тяжкі випадки туберкульозу та обґрунтування шляхів впливу на підвищення ефективності лікування за стандартними схемами // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2018. – № 2 (33). – С. 7-13. DOI: <http://doi.org/10.30978/TB2018-2-7>.
32. Топічна діагностика патології нервової системи. Алгоритм діагностичного пошуку»: навч. посіб. /С.І. Шкробот, З.В. Салій, О.Ю. Бударна, Н.Р. Сохор, М.І.Салій. – Тернопіль: ТДМУ, 2018. – 156 с.
33. Чоп'як В.В., Потьомкіна Г.О., Гаврилюк А.М. та ін. Клінічна імунологія та алергологія: навчальний посібник (ВНЗ III-IV р. а.) Львів: вид. «Медицина», 2017. – 224 с.
34. Шевченко О.С., Петренко В.І., Тодоріко Л.Д., Овчаренко І.А., Погорелова О.О. Дистанційне навчання у медичній освіті: світовий досвід // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2020. – № 1 (40). – С. 97-103. DOI: <http://doi.org/10.30978/TB2020-1-97>.
35. Шевченко О.С., Петренко В.І., Киба В.П., Погорелова О.О. Психологічні та психічні розлади у хворих на туберкульоз // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2020. – № 2 (41). – С. 45-52.
36. Шевченко О.С., Петренко В.І., Тодоріко Л.Д., Погорелова О.О. Ускладнення ВІЛ-інфекції // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2019. – № 2 (37). – С. 85-94.
37. Шевченко О.С., Козько В.М., Тодоріко Л.Д., Петренко В.І., Меркулова Н.Ф., Погорелова О.О. Паліативна допомога при ко-інфекції туберкульоз/ВІЛ // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2018. – № 1 (32). – С. 75-89.
38. Шевченко О.С., Козько В.М., Тодоріко Л.Д., Петренко В.І., Меркулова Н.Ф., Погорелова О.О. Паліативна допомога при ко-інфекції туберкульоз/ВІЛ // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2018. – № 2 (33). – С. 50-60.
39. Шевченко О.С., Козько В.М., Тодоріко Л.Д., Петренко В.І., Меркулова Н.Ф., Погорелова О.О. Паліативна допомога при ко-інфекції туберкульоз/ВІЛ // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2018. – № 3 (34). – С. 75-86.
40. American Diabetes Association (2022). 2. Classification and Diagnosis of Diabetes: *Standards of Medical Care in Diabetes—2022*. *Diabetes Care* 2021;45(Suppl.1):S17–S38 / <https://doi.org/10.2337/dc22-S002>
41. American Diabetes Association (2022). 6. *Glycemic Targets: Standards of Medical Care in Diabetes—2022*. *Diabetes Care* 2021;45, (Suppl.1): S83-S96 | <https://doi.org/10.2337/dc22-S006>

42. American Diabetes Association (2022). 9. Pharmacologic Approaches to Glycemic Treatment: Standards of Medical Care in Diabetes—2022. *Diabetes Care* 2021;45 (Suppl.1): S125-S143 / <https://doi.org/10.2337/dc22-S009>
43. Baehr M. *Topical Diagnosis In Neurology. Anatomy, Physiology, Signs, Symptoms* / M. Baehr, M. Duus' Frotscher. – 6 edition. – New York : Thieme Medical Publishers, 2019. – 332 p.
44. Camm A.J., Lüscher FT., et al. *The ESC Textbook of Cardiovascular Medicine (The European Society of Cardiology Series) Volume 1 & 2 3rd Edition*. Oxford University Press, 2018. - 3408 p.
45. David G. Gardner, Dolores Shoback. *Greenspan's Basic & Clinical Endocrinology*, 10 Edition, 2017. – 944 p.
46. *Harrison's Endocrinology*. Ed. by J. Larry Jameson. New York: McGraw-Hill Medical. 4th edition, 2017. – 608 p.
47. Katzung B.G. *Basic & Clinical Pharmacology*. Fourteenth Edition. 2018. – 1265 p.
48. *Oxford Textbook of Rheumatology 4th edition* /edited by Richard A. Watts, Philip G. Conaghan, Christopher Denton, Helen Foster, John Isaacs, Ulf Müller-Ladner/ Oxford University Press, 2018. – 1552 p.
49. Petrenko V.I., Stopolyansky O.V., Bondarenko Ya.V., Galan I.O., Potaychuk V.I., Kravchenko V.V, Kartashova S.V., Stopolyanska L.V. Risk factors for lethal outcome in tuberculosis associated immune reconstitution inflammatory syndrome with tuberculous lesions of the central nervous system // *Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція*. – 2021. – № 2 (45). – С. 15-19. DOI: <http://doi.org/10.30978/TB2021-2-15>
50. *Textbook of Allergy for the Clinician* Edited By Pudupakkam K. Vedanthan, Harold S. Nelson, Shripad N. Agashe, PA Mahesh, Rohit Katial, 2nd Edition, Copyright Year, 2022, 444 p.
51. *Textbook of Stroke Medicine / Third Edition* / Eds. M. Brainin & W. Heiss. – Cambridge, 2019. – 459 p.
52. *Rang & Dale's Pharmacology - 9th Edition* – Elsevier. 2020. - 808 p.
53. *Williams Textbook of Endocrinology*. Shlomo Melmed, Ronald Koenig, Clifford Rosen, Richard Auchus, Allison Goldfine. 14 edition, 2019. – 1792 p.
54. Zipes D.P., Libby P., Bonow R.O. et al. *Braunwald's Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine*, 2-Volume Set 11th Edition. Elsevier; 2018. – 2128 p.

Інформаційні ресурси:

1. <https://www.aasld.org/>
2. <http://www.acc.org/guidelines>
3. <https://www.asn-online.org/education/training/fellows/educational-resources.aspx#Guidelines>
4. www.brit-thoracic.org.uk/standards-of-care/guidelines
5. <https://cprguidelines.eu/>
6. https://dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/
7. <https://www.escardio.org/Guidelines/Clinical-Practice-Guidelines>
8. <http://www.eagen.org/>
9. <http://www.ers-education.org/guidelines.aspx>
10. <http://www.enp-era-edta.org/#/44/page/home>
11. https://www.eular.org/recommendations_management.cfm
12. <http://www.european-renal-best-practice.org>
13. <http://www.esmo.org/Guidelines/Haematological-Malignancies>
14. <https://ehaweb.org/organization/committees/swg-unit/scientific-working-groups/structure-and-guidelines/>
15. <http://www.gastro.org/guidelines>
16. www.ginasthma.org
17. <http://goldcopd.org>
18. <http://inephrology.kiev.ua/>
19. http://www.ifp.kiev.ua/index_ukr.htm

20. <http://kdigo.org/home/guidelines/>
21. <https://www.nice.org.uk>
22. <http://www.oxfordmedicaleducation.com/>
23. http://professional.heart.org/professional/GuidelinesStatements/UCM_316885_Guidelines-Statements.jsp
24. <https://www.rheumatology.org/Practice-Quality/Clinical-Support/Clinical-Practice-Guidelines>
25. <https://www.thoracic.org/statements/>
26. <http://www.strazhesko.org.ua/advice>
27. <https://www.ueg.eu/guidelines/>
28. <http://ukrgastro.com.ua/>
29. <https://www.youtube.com/watch?v=L1W0q1kEof4>
30. <https://www.youtube.com/watch?v=nWjoNa8nXr4>
31. <https://www.youtube.com/watch?v=y0QKdF-1ocE>
32. <https://www.youtube.com/watch?v=L2vNtongj9g>
33. https://www.youtube.com/watch?v=3tBhF_shGs0
34. <https://www.youtube.com/watch?v=bVY5yLqkQ30>
35. <https://www.youtube.com/watch?v=YAhfM0Mr1Q>
36. <https://www.youtube.com/watch?v=g3Kn02Vt-ZM>
37. <https://www.youtube.com/watch?v=z-MxRQUnMJO>
38. <https://www.youtube.com/watch?v=q7su568m-X8>
39. <https://www.youtube.com/watch?v=AdnLUxdMvHY>
40. <https://www.youtube.com/watch?v=7LbAtShVtWI>
41. Вебсайт Центру громадського здоров'я МОЗ України <http://phc.org.ua/>
42. Наказ МОЗ України від 16 лютого 2022 року № 302 «Про затвердження порядку організації виявлення туберкульозу та латентної туберкульозної інфекції» https://www.phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/MOZ_nakaz_16.02.2022_302.pdf
https://www.phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/MOZ_nakaz_16.02.2022_302_Poriadok.pdf
43. Профілактика і лікування туберкульозу в біженців та інших груп населення в умовах гуманітарної кризи: міжвідомчий польовий посібник (ВООЗ, 2022): https://www.phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/TB_refugees_ENG-UKR.pdf
44. Посібник для обрання молекулярних діагностичних експрес-тестів, рекомендованих ВООЗ, що призначені для виявлення туберкульозу та хіміорезистентного туберкульозу (ВООЗ, 2022)/EN <https://www.phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/tuberkuloz/dlya-fakhivciv-z-tuberkulozu/kerivni-dokumenti-z-tb>
45. Зведена настанова ВООЗ із туберкульозу. Модуль 4: Лікування — догляд за пацієнтами з туберкульозом і надання їм підтримки (2022, технічний переклад)/EN <https://www.phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/tuberkuloz/dlya-fakhivciv-z-tuberkulozu/kerivni-dokumenti-z-tb>
46. Наказ МОЗ України від 06.10.2021 № 2161 «Про внесення змін до стандартів охорони здоров'я при туберкульозі» <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-06102021--2161-pro-vnesennja-zmin-do-standartiv--ohoroni-zdorov'ja-pri-tuberkulozi>
47. Наказ МОЗ від 06.05.2021 № 882 «Про затвердження санітарно-протиепідемічних норм і правил використання ультрафіолетового бактерицидного випромінювання для знезараження повітря та дезінфекції поверхонь в приміщеннях закладів охорони здоров'я та установ/закладів соціальних послуг/соціального захисту населення» <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-06052021--882-pro-zatverdzhennja-sanitarno-protiepidemichnih-pravil-i-norm-vikoristannja-ultrafioletovogo-baktericidnogo-viprominjuvannja-dlja-znezarazhennja-povitrja-ta-dezinfekcii-poverhon>
48. Наказ МОЗ України від 09.03.2021 № 406 «Про затвердження Порядку епідеміологічного нагляду за туберкульозом та Зміни до критеріїв, за якими визначаються випадки

- інфекційних та паразитарних захворювань, які підлягають реєстрації»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0622-21>
49. Наказ МОЗ від 01.02.2019 № 287 «Про затвердження Стандарту інфекційного контролю для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу хворим на туберкульоз»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0408-19#Text>
 50. <http://www.diabetes.org>
 51. <https://www.youtube.com/c/EndoTime>
 52. <https://www.endokrynologia.com.ua>
 53. <http://jcees.endocenter.kiev.ua>
 54. <https://diabetesjournals.org/care>
 55. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
 56. Національна наукова медична бібліотека України <https://library.gov.ua/>
 57. Національна медична бібліотека Національного інституту здоров'я США
<https://www.nlm.nih.gov/>
 58. Освітній портал НМУ імені О.О. Богомольця <https://nmuofficial.com/>.
 59. Українська бібліотечна асоціація www.ula.org.ua
 60. www.allergen.org
 61. www.allergyeducation-ma.com
 62. Ішемічний інсульт. <https://www.umj.com.ua/article/168420/ishemichnij-insultrekomentatsiyi-aha-ta-asa-2019-chastina-i>
<https://www.umj.com.ua/article/168559/ishemichnij-insult-rekomendatsiyi-aha-taasa-2019-chastina-ii>
 63. Галузеві стандарти та клінічні настанови. Геморагічний інсульт.
https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2022/01/2022_08_standart_vmk.pdf
 64. Галузеві стандарти та клінічні настанови. Епілепсія
https://www.dec.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/11/2014_276_ykpm�_epilepsiya_dorosli.pdf